

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

CP

CP

CP

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -
КОМИСИЈА ЕВРОПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

Брисел, 08.11.2006.
SEC (2006)1389

РАДНИ ДОКУМЕНТ КОМИСИЈЕ

Извештај о напретку Републике Србије у 2006. год.

СРП

{СОМ (2006) 649 коначна верзија}

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

САДРЖАЈ

1.	Увод.....	Error! Bookmark not defined.
1.1.	Предговор.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.	Односи између ЕУ и Србије.....	5
2.	Политички критеријуми	Error! Bookmark not defined.
2.1.	Демократија и владавина права	6
2.2.	Људска права и заштита мањина.....	12
2.3.	Регионална питања и међународне обавезе.....	16
3.	Економски критеријуми	19
3.1.	Увод.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.	Оцена према копенхашким критеријумима	19
3.2.1.	Постојање функционалне тржишне економије.....	19
3.2.2.	Способност за суочавање с конкурентним притисцима и тржишним силама из Уније.....	23
4.	Европски стандарди	25
4.1.	Унутрашње тржиште	25
4.1.1.	Слободно кретање робе	25
4.1.2.	Кретање људи и услуга, право оснивања	26
4.1.3.	Слободно кретање капитала.....	27
4.1.4.	Царина и опорезивање	27
4.1.5.	Конкуренција.....	28
4.1.6.	Јавне набавке	29
4.1.7.	Интелектуална својина	29
4.1.8.	Социјална политика	30
4.2.	Секторске политике	31
4.2.1.	Индустрија и МСП.....	31
4.2.2.	Пољопривреда и рибарство.....	32
4.2.3.	Животна средина.....	32
4.2.4.	Саобраћај.....	33
4.2.5.	Енергетика	34

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

4.2.6.	Информационо друштво и медији.....	35
4.2.7.	Финансијска контрола	35
4.2.8.	Статистика	36
4.3.	Правосуђе, слобода и безбедност	37
4.3.1.	Визни режим, контрола граница, азил и миграције.....	37
4.3.2.	Прање новца	38
4.3.3.	Дрога.....	Error! Bookmark not defined.
4.3.4.	Полиција.....	Error! Bookmark not defined.
4.3.5.	Борба против организованог криминала и тероризма.....	39
4.3.6.	Заштита личних података.....	41
	ПРИЛОГ СА СТАТИСТИЧКИМ ПОДАЦИМА.....	Error! Bookmark not defined.

РАДНИ ДОКУМЕНТ КОМИСИЈЕ

Извештај о напретку Републике Србије у 2006. год.

1. Увод

1.1. Предговор

Од марта 2002. године Комисија подноси редовне извештаје Савету и Парламенту о постигнутом напретку земаља западног Балкана.

Овај извештај умногоме следи структуру извештаја из претходних година. У овом извештају се:

- даје сажет опис односа између Републике Србије и Европске уније;
- анализира политичка ситуација у Републици Србији када је реч о демократији, владавини права, људским правима, заштити мањина и регионалним питањима;
- анализира економска ситуација у Републици Србији;
- даје преглед способности Републике Србије да спроводи европске стандарде, односно да постепено усаглашава своје законодавство и политике са правним тековинама ЕУ, у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању и приоритетима Европског партнерства.

Овај извештај обухвата период од 1. октобра 2005. до 30. септембра 2006. године и покрива само Републику Србију. Бивша државна заједница Србија и Црна Гора помиње се само где је то неопходно. Косово је, у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН, предмет засебног Извештаја о напретку. Напредак се мери на основу донетих одлука, усвојених закона и спроведених мера. По правилу, закони и мере које су у припреми или чекају на прелиминарно одобрење нису разматрани. Овај приступ обезбеђује једнак третман у свим извештајима и омогућава објективно оцењивање.

Извештај о напретку Србије у 2006. години темељи се на информацијама које је Комисија сакупила и анализирала. Такође су коришћени многобројни извори, укључујући и прилоге државних институција Републике Србије, држава-чланица ЕУ, извештаје¹ Европског парламента и информације добијене од разних међународних и невладиних организација.

Комисија је своје закључке о Републици Србији дала у посебном документу о проширењу², који се заснива на стручној анализи која је примењена у овом извештају.

---

¹ Извештач за Републику Србију је г. Јелко Кацин, посланик у ЕП.

² Стратегија проширења за 2006–2007. и главни изазови

1.2. Односи између ЕУ и Републике Србије

Преговори о Споразуму о стабилизацији и придруживању (ССП) са Србијом и Црном Гором званично су отпочели 10. октобра 2005. године. У почетку су преговори били веома успешни. Међутим, Србија и Црна Гора није испунила своје обавезе према Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију (Хашким трибуналом) па је 3. маја 2006. године комисија одлучила да прекине преговоре о ССП. Комисија је нагласила своју спремност да настави преговоре чим буде постигнута пуна сарадња са Хашким трибуналом. Савет је подржао одлуку Комисије. Савет је усвојио измене и допуне упутстава о ССП са Србијом, јер је Србија у целости наследила међународно-правни субјективитет и континуитет државне заједнице Србија и Црна Гора³. Тренутно још увек важи суспензија преговора о ССП. Упркос томе, Србија и даље ужива повластице аутономних трговинских мера (АТМ) Европске уније.

Комисија је наставила помно да прати напредак Србије и Црне горе, пре свега кроз **Унапређени стални дијалог**. Формирано је неколико секторских група како би се продубили технички разговори. Када је државна заједница престала да постоји, Унапређени стални дијалог је наставио са радом, али одвојено са Србијом, односно Црном Гором. ЕУ и Република Србија одржале су **политички дијалог** на министарском нивоу у фебруару 2006. године. Два састанка политичког дијалога су такође одржана са Републиком Србијом у јулу и октобру 2006. године.

У јулу 2006. године Комисија је Савету предложила смернице за олакшице у визном режиму за Србију и за решавање проблема реадмисије.

Измењени текст **Европског партнерства** усвојен је у јануару 2006. године. Након распада државне заједнице, неки приоритети више нису били примењиви или их је требало тумачити у светлу новонастале ситуације. Већина приоритета који су се односили на сваку републику понаособ остали су важећи. Србија је постигла напредак у решавању бројних краткорочних приоритета и неких средњорочних, што је резултат добро осмишљеног Акционог плана за спровођење Европског партнерства.

Република Србија и даље прима значајну претприступну **финансијску помоћ** од ЕУ. Године 2006. Србија је добила 167 милиона евра. Србија такође користи погодности програма регионалне и прекограничне сарадње.

2. Политички критеријуми

У овом делу извештаја анализира се напредак Републике Србије у испуњењу копенхашких политичких критеријума који захтевају стабилност институција које гарантују демократију, владавину права, људска права и поштовање и заштиту мањина. Овде се такође прати регионална сарадња, добросуседски односи, и поштовање међународних обавеза, као што су сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

---

³ У закључцима од 12. јуна 2006. године, Савет је констатовао да је Србија следбеник државне заједнице Србија и Црна Гора у складу са Уставном повељом.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

2.1. Демократија и владавина права

Устав

Након проглашења независности Републике Црне Горе 3. јуна 2006, Народна Скупштина Републике Србије усвојила је одлуку о потврђивању статуса Србије као следбенице државне заједнице Србија и Црна Гора, у складу са Уставном повељом државне заједнице.

Република Србија је признала Републику Црну Гору 15. јуна 2006. године. Дипломатски односи брзо су успостављени. Решавање осталих питања између двеју република одвија се несметано. Та питања тичу се првенствено права на држављанство и социјалну сигурност.

Република Србија је наследила међународно-правни субјективитет државне заједнице, њено чланство у међународним организацијама и учешће у међународним уговорима које је закључила државна заједница.

Престанак постојања државне заједнице убрзао је потребу замене Устава Републике Србије из Милошевићевог доба. Скупштински одбор за уставна питања поново је активиран. Он је умногоме ускладио предлог Владе Републике Србије и предлог председника Републике Србије. Узети су у обзир и коментари Радикалне странке. Скупштина Србије је нови Устав усвојила 30. септембра, а референдум је то потврдио крајем октобра месеца ове године. Усвајање новог Устава представља позитиван помак. Нарочито је похвално увођење детаљних одредаба које регулишу људска права и заштиту мањина. Нови Устав даје основу за постојање Омбудсмана. Устав обезбеђује и демократску цивилну контролу војске. Такође, нови Устав предвиђа једноставније процедуре са циљем олакшавања усвајања амандмана у будућности.

Међутим, последња фаза израде нацрта Устава пре усвајања на Скупштини одвијала се без одговарајућих јавних консултација. Шта више, нови Устав садржи одредбе које представљају озбиљне разлоге за забринутост, пре свега због недостатка објективних механизма ослобођених политичких утицаја за постављање, унапређење и разрешење судија и јавних тужилаца; због страначке контроле скупштинских мандата; због обима територијалне децентрализације; те нејасног односа између домаћег и међународног права.

О будућем статусу Косова одлучиће се кроз политички процес успостављен у оквиру Резолуције Савета безбедности УН 1244.

Укратко, постигнут је напредак у успостављању уставног оквира након што је државна заједница престала да постоји. Овај уставни оквир треба добро развити и спроводити како би се ојачала демократија и владавина права и обезбедила његова будућа компатибилност са чланством у ЕУ.

Народна скупштина

Народна скупштина Републике Србије наставила је интензивно да ради на законодавству. Усвојила је 87 закона и бројне друге прописе. Измењен је и допуњен Пословник како би се преузеле надлежности Савезне скупштине, нарочито када је реч о контроли војске и међународној парламентарној сарадњи. Рад Скупштине постао је

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

транспарентнији и доступнији јавности. У складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Скупштина је почела да објављује свеобухватне информативне билтене. Усталила се пракса објављивања редовних тромесечних извештаја, а медији и међународни партнери редовно добијају информације о раду Скупштине.

Новембра 2005. године, основан је нови скупштински одбор за локалну управу. Одбор за европске интеграције је наставио успешно да ради на спровођењу Европског партнерства. Одбор је промовисао оснивање скупштинске канцеларије за усклађивање са европским стандардима. Активности ове канцеларије још увек су у зачетку.

Међутим, у раду Скупштине и даље се примећују слабости. Пре свега, Скупштина још увек има мањак стручног особља. Такође, Скупштина је спровела страначке одлуке и одузела неке посланчке мандате. Демократска странка и даље не присуствује заседањима Скупштине због посланичких мандата, осим када се разматрају питања од националног значаја (пре свега Косово). У неким случајевима Скупштина није узимала у обзир међународне стандарде при усвајању нових закона. Обично би давала прекратке рокове за нове законе (*vacatio legis*). Народна скупштина није поштовала уставне и законске рокове у именовану Омбудсмана, нити је предузимала кораке како би спречила и кажњавала говор мржње током скупштинских расправа.

Изборно законодавство још увек није ревидирано. Постоје бројна отворена питања у вези са праћењем избора, ажурирањем бирачких спискова и финансирањем изборних кампања.

Укратко, приметан је интезиван законодавни рад и већа транспарентност, али има простора за даљи напредак, нарочито на основу недавно измењених и допуњених скупштинских процедура.

Влада

Известан напредак је постигнут и у транспарентности рада Владе. Влада је објавила информативни билтен у складу са новим законом о приступу информацијама од јавног значаја. Скоро сва министарства учинила су исто. Влада је наставила редовну праксу подношења извештаја Скупштини (тј. Одбору за европске интеграције) о својим активностима у оквиру процеса придруживања Европској унији, у складу са Резолуцијом о придруживању ЕУ из 2004. године. Канцеларија за придруживање Европској унији наставила је добро да ради. Њен рад је углавном техничке и координационе природе и тиче се примене Европског партнерства. Канцеларија је такође дала ефикасну подршку преговорима о ССП.

Влада Републике Србије је усвојила уредбе које регулишу питања у вези са некадашњим институцијама државне заједнице (Скупштина, председник, Суд, Врховни савет одбране, Савет министара и његове службе, Савезна канцеларија за придруживање ЕУ). Надлежности савезних министарстава која су се бавила унутрашњим економским односима и економским односима с иностранством преузела су релевантна републичка министарства. Савезно министарство за људска и мањинска права заменила је Канцеларија у оквиру Кабинета председника Владе Србије, а његове надлежности у области правосуђа и унутрашњих послова пребачене су на Министарство правде Републике Србије и Министарство унутрашњих послова Републике Србије. Па ипак, још увек има нерешених питања, као што су усвајање

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

измена и допуна Закона о министарствима са циљем институционализације савезних портфеља иностраних послова и одбране у оквиру српског правног поретка и регулисање преузимања законодавства бивше државне заједнице.

Међутим, недостатак координације унутар Владе и даље је присутан. У мају 2006. године, потпредседник Владе и шеф преговарачког тима за ССП дао је оставку због тога што Влада није испоштовала своје обавезе према Хашком трибуналу – разлог који је навео Комисију да откаже преговоре о ССП. Нова потпредседница Владе именована је у јуну месецу. Како услови за наставак преговора нису били испуњени до краја септембра, нова потпредседница Владе и министри из њене странке такође су поднели оставке.

Укратко, напретка је било, али има простора за јачање координације програмских мера и активности Владе.

Државна управа

Реформа државне управе – кључни приоритет Европског партнерства – се наставља. Нови закон о државним службеницима ступио је на снагу у јулу 2006. Са пратећим подзаконским актима, циљ овог закона је да обезбеди запошљавање и унапређење државних службеника на основу заслуга. Закон о платама државних службеника усвојен је у јулу 2006. године са циљем реструктурисања система плата државних службеника.

Током преговора о ССП, Србија је показала добар ниво административне способности. Релевантни институционални систем – укључујући представнике министарстава, службе и невладине организације – показао се као добро организован и ефектан.

Служба за управљање људским ресурсима основана је децембра 2005. године и ради, мада јој још увек недостаје особља. Министарство за државну управу и локалну самоуправу започело је трансфер задатака у вези са управљањем људским ресурсима на ову службу. Служба спроводи и обуку државних службеника која се темељи на стратегији обуке усвојеној 2005. године. Обука о јавном управљању обезбеђена је за велики број запослених. Ово је имало позитиван ефекат на српску администрацију.

Народна скупштина још увек није именовала заштитника грађана у законом предвиђеном року. Провинцијски омбудсман у Војводини, основан 2003. године, извештава да је током друге године рада (2005) примио 2.500 појединачних жалби, што је два пута више него током прве године рада.

Нови закон о финансирању локалне самоуправе предвиђа већу фискалну децентрализацију и омогућава сиромашнијим општинама добијање већег дела буџетских средстава.

Међутим, у ишчекивању да се реформа државне управе у потпуности изврши, плате и услови рада често нису нимало привлачни. Ово отежава запошљавање и задржавање квалификованог особља. Проблем државних службеника бивше државне заједнице још увек није у потпуности решен. Закон о општем управном поступку још није ревидиран.

Капацитети и ресурси ресорних министарстава за решавање питања европских интеграција још увек се међусобно поприлично разликују.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Када је реч о слободном приступу информацијама од јавног интереса, повереник за јавно информисање био је веома активан. Међутим, недовољна примена остаје проблем. У неколико случајева власти нису испоштовале повереникове захтеве.

Нови прописи о општинској имовини и њеном управљању још нису усвојени. Недавно примењени закони о локалној управи и локаним изборима имају многобројне недостатке. Ово је утицало на рад општинских управа, укључујући осетљиве вишеетничке регионе као што су Санџак и јужна Србија.

Укратко, настављен је напредак у успостављању правног оквира за државну службу, који је сада у складу са општим европским стандардима. Србија има добре административне капацитете у више области. Ови капацитети треба даље да се развијају кроз целу управу, укључујући и локалну.

Цивилно-војни односи

Република Србија је преузела надлежност државне заједнице у сектору одбране. Још увек се чека на усвајање измењеног закона о министарствима у којем се институционализује портфељ одбране у оквиру српског правног поретка и на именовање министра одбране од стране Скупштине Републике. Како предвиђа Устав Републике Србије, команду оружаним снагама формално је преузео председник Србије. Улога председника Републике потврђена је и проширена новим Уставом.

После распада државне заједнице, Република Србија и Република Црна Гора раде на решавању проблема у вези са војним особљем, као и са војном имовином.

Нови Устав Републике Србије поставља начела демократске цивилне контроле војске. Недавним изменама и допунама Пословника Скупштине ова надлежност додељена је Одбору за одбрану Скупштине Србије. Реформа војске се наставља, али са тешкоћама и отпором неких елемената у војсци, пре свега њених служби безбедности. Основане су Војна обавештајна служба и Служба безбедности и стављене под директан надзор министра одбране. Извештај који је поднет Савету министара државне заједнице у фебруару 2006. године потврдио је везе између неких војних официра (углавном у пензији) са хашким оптуженицима. Ово је довело до хапшења и суђења неколицини бивших официра. У оквиру Министарства одбране снован је центар за сарадњу са међународним кривичним трибуналом у Хагу са циљем побољшања сарадње.

Влада је донела одлуку о трансформацији профитабилних војних установа у привредна друштва. Одлучено је да се вишак непокретне војне имовине прода како би се финансирала реформа система одбране. Расформиран је Фонд за реформу војске и приходи од приватизације се налазе у државном буџету. Организационе измене у оквиру војске Републике Србије се настављају, са постепеном заменом војних обвезника професионалним војницима и целокупним рационализовањем организације војске.

Министарство одбране основало је Канцеларију за везе са Народном скупштином. Министарство је отпочело праксу одржавања информативних састанака са међународним партнерима.

Међутим, док не почне примена нових одредаба, цивилни надзор војске – кључни приоритет Европског партнерства – остаје недовољан, а нарочито скупштински надзор.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Одбор Скупштине државне заједнице није био успешан. На рад републичких скупштинских одбора за одбрану и безбедност утицао је недостатак одговарајућих одредаба у Пословнику. Војна доктрина Републике Србије још није одобрена.

Укратко, цивилна контрола и даље је недовољна, али нови Устав Србије и ревидирани скупштински пословник постављају основу за њено јачање.

Правосуђе

У мају 2006. године Влада је усвојила Стратегију реформе правосуђа и доставила га Народној скупштини. Њен циљ је потпуна независност правосуђа, транспарентност, одговорност и ефикасност. Влада је усвојила Акциони план и стратегију имплементације.

Измене и допуне Кривичног законика ступиле су на снагу 2006. године. Свеобухватне измене и допуне Законика о кривичном поступку усвојене су у мају 2006. године, а треба да ступе на снагу у јуну 2007. године. Законик уводи тужилачко-полицијски модел истраге и модификује актуелну улогу истражног судије. Усвојен је Закон о образовању судија. Овај закон јача улогу Правосудног центра за обуку и стручно усавршавање. Примећују се позитивни трендови у трговинским судовима када је реч о убрзању поступака.

Међутим, реформа судства – кључни приоритет Европског партнерства – још увек је у раној фази. Независност судства под политичким је утицајем. Стратегија не обезбеђује у потпуности сталност судијске функције јер је задржала контроверзни пробни период. Стратегија такође не обезбеђује ефикасну самоуправну структуру у судству. У децембру 2005. године Народна скупштина је одбила 20 од 100 судија које је именовао Високи савет правосуђа. Правосудни одбор Скупштине Србије не функционише како треба због недостатка кворума. Као резултат тога, око 40 судија који су испуњавали законске услове за одлазак у пензију, разрешени су дужности. Овај проблем такође се односи и на државног тужиоца и окружног тужиоца у Београду.

Степен административне ефикасности правосуђа је незадовољавајући. Ситуација је нарочито тешка код грађанских парница. Недостатак одговарајућих финансијских средстава заједно са ограниченим капацитетима судства доприноси његовој неефикасности. У неким кривичним случајевима, лоше владање током поступака, чак и пред највишим судским инстанцама, довело је до подизања тужби због озбиљних кривичних прекршаја, које су завршавале некажњавањем преступника. У неким случајевима који су привукли пажњу шире јавности доношене су одлуке које су биле у супротности са устаљеном праксом. Кредibilitет правосудног система угрожен је случајевима корупције у које су биле умешане особе са највишим правосудним звањима.

Такође, српско правосуђе мора да се избори са предметима преузетим од Суда Србије и Црне Горе. Преко 4.300 нерешених случајева треба да се пребаци на Врховни суд Србије. Случајеви који се тичу усаглашености подзаконских аката са законима Републике Србије пребачени су на Уставни суд Србије.

Влада је предложила даље одлагање оснивања административног и апелационог суда до септембра 2007. године. Ово одлагање ће негативно утицати на већ постојећу неефикасност судских процедура, нарочито пред највишим судским инстанцама.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Што се тиче тужилаца, они су често били изложени политичким утицајима. Стратегија реформе правосуђа не обезбеђује довољно гаранција за независно тужилаштво.

Како нови модел истраге у оквиру измењеног Законика о кривичном поступку даје полицији и тужиоцу водећу улогу у истрази и сакупљању доказа, забрињава чињеница да су ова нова правила усвојена у ситуацији у којој нема довољно уставних гаранција за независност тужилаца. Нови законик није у потпуности усклађен са Конвенцијом о правној помоћи, чија је Србија потписница.

Специјални тужилац за ратне злочине нема одговарајућу подршку.

Никакви напори нису забележени у вези са даљим развојем законодавног оквира за заштиту сведока тако да се обезбеди равнотежа између безбедности угрожених сведока и права оптуженог на одбрану.

Укратко, правосуђе и даље има озбиљне проблеме, мада је било неког напретка у односу на извештај за 2005. годину. Реформа правосуђа треба да се подигне на виши ниво како би се обезбедила независност, ефикасност и професионализам у правосуђу.

Борба против корупције

Србија је наставила да учествује у ГРЕКО иницијативи Савета Европе (Групе земаља против корупције).

У октобру 2005. године, Србија и Црна Гора је ратификовала Конвенцију ЕУ о корупцији. Србија и Црна Гора је 2005. године такође потписала Грађанскоправну конвенцију Савета Европе о корупцији. У Кривичном законнику који је ступио на сангу 2006. године термин кривичног дела приближен је дефиницији коју садржи ратификована Кривичноправна конвенцији Савета Европе о корупцији.

Национална стратегија за борбу против корупције усвојена је у децембру 2005. године. Предузете су неке мере за борбу против корупције, нарочито у правосуђу. Тренутно се суди неким судијама високог ранга због корупције и злоупотребе службене дужности.

Међутим, како и сама Стратегија каже, сматра се да је корупција широко распрострањена у Србији. Релативно мали број случајева излази пред лице правде. Акциони план за спровођење Стратегије још није усвојен. Закон о Агенцији за борбу против корупције још увек није усвојен. Јасна институционална организација и улога постојећих тела као што је Савет за борбу против корупције још нису дефинисани.

Још увек има тешкоћа у спровођењу закона о сукобу интереса и о финансирању политичких странака, пре свега када је реч о ефикасним механизмима кажњавања. Око 40% јавних функционера није поднело извештај о својој имовини и приходима у оквиру задатих рокова. Такође, питање чланства посланика у одборима јавних предузећа остало је нерешено.

Укратко, од извештаја за 2005. годину било је напретка, али има простора за побољшање. Мада већина неопходних законских мера против корупције јесте на снази, спровођење Стратегије за борбу против корупције треба да отпочне без одлагања, а да би се се спроводила ефикасно треба основати централизовано, специјализовано тело за борбу против корупције.

2.2. Људска права и заштита мањина

Поштовање међународних закона о људским правима

Државна заједница Србија и Црна Гора била је чланица свих важнијих међународних инструмената за заштиту људских права. Република Србија је постала аутоматска потписница ових конвенција након распада државне заједнице. Србија је наследила и чланство у Савету Европе.

Република Србија је од државне заједнице наследила и процесе који се воде у Европском суду за људска права. Овом суду поднето је око 1.000 тужби против бивше Србије и Црне Горе. Европски суд за људска права донео је прву пресуду по тужби против Републике Србије у септембру ове године.

Србија и Црна гора је у децембру 2005. године ратификовала Европску повељу о регионалним језицима и језицима мањина.

Нови Устав Републике Србије гарантује уставно право жалбе. Уставом се такође гарантује директна примена ратификованих међународних споразума, укључујући и примену конвенције о људским правима, али напомиње да ови споразуми морају бити у складу са Уставом Републике Србије.

Република Србија још није ратификовала измењену Европску социјалну повељу и европске конвенције о локалној самоуправи и прекограничној сарадњи. Србија још увек подлеже надзору Савета Европе. Од фебруара 2006. године, учесталост праћења рада Комитета министара смањена је са тромесечне на двогодишњу. До ове одлуке се дошло због чињенице да је већина нереализованих задатака дугорочне природе.

Грађанска и политичка права

У области **спречавања мучења и злостављања**, примећује се да се настављају напори на спровођењу Европске конвенције за спречавање тортуре. Опциони протокол је Србија и Црна Гора ратификовала у децембру 2005 године. Дефиниција мучења у српском законодавству усклађенија је са међународним стандардима откад је ступио на снагу нови Кривични законик Републике Србије.

Комитет против тортуре (КПТ) објавио је у мају 2006. године опширан извештај о својој посети Србији и Црној Гори у септембру 2004. године. У извештају је примећена добра сарадња власти и несметан приступ службама, осим службе државне безбедности. Министарство унутрашњих послова Републике Србије основало је комисију чији је задатак спровођење препорука КПТ.

Међутим, у мајском извештају КПТ такође се говори о бројним недостацима и то у вези са полицијским злостављањем, притварањем пре суђења и условима у затворима. Србија се још увек не придржава у потпуности препорука Конвенције УН против тортуре када је реч о индивидуалним случајевима мучења.

Канцеларија генералног инспектора при Министарству унутрашњих послова Републике Србије такође наставља да тврди да постоји опструкција и недостатак министарске подршке, укључујући и то да није било одговора на упите Канцеларије нити информација о спровођењу дисциплинарних мера. На улогу Канцеларије утичу уредбе које регулишу спровођење Закона о полицији из 2005. године.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Што се тиче **борбе против изузећа од кажњавања**, осам особа (укључујући бивше полицајце) оптужено је у јуну 2006. године у вези са откривањем масовних гробница у Србији.

Када је реч о **приступу правди**, нови Закон о кривичном поступку, који ступа на снагу у јуну 2007. године, прописује обавезну одбрану у најозбиљнијим случајевима. Нема посебних одредаба о обавезној одбрани у притвору. Закон који регулише правну помоћ још није усвојен. Тренутно нема јасних механизма који би обезбедили кохерентно планирање и управљање правном помоћи или обезбедили њен квалитет.

Чине се напори ка побољшању услова у **затворском систему**. Постигнут је напредак у спровођењу закона о извршењу затворских пресуда и о малолетним преступницима. Унапређење затворских услова и реконструкција затворских установа је у току. У изградњи је објекат за организовани криминал и ратне злочине. Услови здравствене заштите су побољшани. Међутим, неопходно је уложити додатне напоре како би се побољшала безбедност у затворима, нарочито у вези са образовањем запослених, правилима понашања и дисциплинским поступцима.

Када је реч о **верским слободама**, било је извесног напретка у вези са усвајањем новог Закона о црквама и верским организацијама. Међутим, овај закон не испуњава неке међународне стандарде у вези са регистрацијом верских организација, овлашћењима која закон даје држави и верским установама и правним статусом канонских аката и одлука.

Што се тиче **слободе изражавања (укључујући и медије)** трансформација Радио-Телевизије Србије и Радио-Телевизије Нови Сад у јавне сервисе завршена је у другом кварталу 2006. године. Процес доделе националних фреквенција завршен је у априлу 2006. године.

Међутим, процес одлучивања о додели фреквенција није био ни довољно транспарентан, нити истински независан. Савет за радиодифузију није испоштовао пресуде Врховног суда Србије. Без одговарајућих консултација, Скупштина Србије је у јулу 2006. године донела амандмане на Закон о радиодифузији којима су повећана дискрециона права Савета за радиодифузију, а која су у супротности са основним правима која штити Европска конвенција о људским правима. Председник Србије успротивио се овим амандманима и вратио их Скупштини. Скупштина је усвојила амандмане у поновљеном гласању у септембру. Такође је изражена забринутост у вези са недовољним представљањем мањина у програмским одборима. Није било помака ни у решавању случајева убистава новинара. Што се тиче **слободе удруживања**, нови Закон о удржењима грађана још није усвојен. Припремљен је уз обимне јавне консултације, укључујући и сектор грађанског друштва и одговарајуће међународне организације. **Организације грађанског друштва** су добро развијене и активне. Власти чине напоре да узму у обзир мишљења грађанског сектора, пре свега у области смањења сиромаштва. Невладиним организацијама (НВО) је дозвољено да присуствују заседањима Народне скупштине. Канцеларија за придруживање ЕУ Владе Републике Србије потписала је посебан меморандум о сарадњи са НВО.

Међутим, државна управа још увек не цени довољно улогу НВО у демократском друштву. Активности НВО које подразумевају и критиковање државе, нарочито када се скреће пажња на осетљиве, често непопуларне проблеме попут ратних злочина, јавно се оцрњују. Правни положај организација цивилног друштва остаје несигуран због

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

континуираног недостатка одговарајућих закона. Ово има утицаја и на њихову финансијску одрживост

Економска и социјална права

У области **права жена**, почела је примена Закона о раду из 2005. године. Овај закон означава битан напредак, јер су уведене дефиниције појмова директне и индиректне дискриминације и због развијања начела једнаког плаћања истих послова и послова једнаке вредности. Такође регулише право на судску заштиту због сексуалног злостављања на послу. Слично томе, у оквиру Закона о породици унапређена је заштита од насиља у породици. Међутим, представљање жена у јавном животу и њихов приступ радним местима и даље су незадовољавајући. У Скупштини Србије постоји Одбор за равноправност полова а у Влади Савет за равноправност полова. Међутим, њихове активности су тек недавно почеле да дају резултате када је реч о законима. Грађанске парнице у вези са дискриминацијом и даље су оптерећене обавезним доказима. Закон о раду штити труднице и родитеље на породилском одсуству од отказа, али не гарантује враћање на исти посао или једнак положај.

Када је реч о **дечјим правима**, Закон о породици из 2005. године у складу је са међународним стандардима. Србија је такође ратификовала Конвенцију Међународне канцеларије рада 182 о забрани дечјег рада. Међуминистарски савет за права детета отпочео је широку образовну кампању, која је до данас обухватила 50.000 запослених у школама у Србији. Међутим, деца често и даље имају ограничен приступ здравственој заштити, образовању и одговарајућем смештају због свог етничког порекла, избегличког статуса или сиромаштва.

Што се тиче **социјално угрожених особа и особа с инвалидитетом**, Министарство рада, запошљавања и социјалне помоћи припремило је Националну стратегију о старима, у сарадњи са грађанским друштвом. Ова стратегија има за циљ борбу против дискриминације, унапређење запошљавања, образовања, социјалне и здравствене заштите старих. Нови Закон о заштити од дискриминације особа с инвалидитетом усвојен је у априлу 2006. године и садржи детаљне одредбе о спречавању дискриминације при запошљавању, образовању и здравственој заштити. У току је спровођење добре Стратегије о менталном здрављу. Међутим, српска политика о инвалидима још увек не задовољава европске стандарде. У Србији има око 5.000 деце и одраслих ометених у интелектуалном развоју који живе у великим резиденцијалним установама у изузетно тешким условима. Алтернативни програми који се темеље на заједници још увек не добијају адекватну подршку.

У области **права на рад и синдикално удруживање**, Закон о раду из 2005. године садржи одредбе о условима рада и нарочито о информисању радника, које узимају у обзир европске стандарде у овој области. Прописи о раду били су измењени како би се унапредиле одредбе против дискриминације. Ниво заштите од дискриминације у Србији још увек је далеко од европских стандарда. Дискриминација због сексуалне оријентације широко је распрострањена.

Када је реч о **имовинским правима**, усвојен је закон који регулише повраћај црквене имовине. Међутим, још увек није донет закон који регулише повраћај осталог власништва. Рок за упис имовине истекао је у јуну ове године. Према удружењима власника, има много људи, пре свега чланова јеврејске заједнице, којима није било дозвољено да упишу своју имовину, јер закон о упису имовине не покрива период пре

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

краја Другог светског рата. Упис није захтев за повраћај конфисковане имовине. Такође, није предвиђена заштита права власника који траже повраћај имовине нити заштита имовине од отуђивања.

Права мањина, права на културу и заштита мањина

Новооснована канцеларија за људска и мањинска права такође има задатак да обезбеди стручне и логистичке услуге Републичком савету за националне мањине, којим председава председник Владе Републике Србије. Савет је наставио да игра активну улогу. Нови Кривични законик предвиђа неколико кривичних прекршаја у вези са расизмом и ксенофобијом.

Побољшана је ситуација у представљању мањина у државној управи кроз бројне мере: објављивање конкурса на језицима мањина, стручно оспособљавање на језицима мањина, пропорционално представљање у вишеетничким регионима и стално праћење представљања мањина у јавним службама. Такође је унапређено образовање на језицима мањина. Одобрено је увоз уџбеника на албанском језику у јужној Србији, а на мађарском у Војводини. Педагошки факултет на мађарском језику почео је са радом. Предузете су мере за оснивање факултета на албанском језику као и за отварање факултета са припадајућим објектима за бугарску заједницу.

Поправила се међуетничка ситуација у *Војводини*. Опао је број инцидената. Власти су предузеле бројне мере у вези са званичном употребом језика и писама мањина као и са представљањем мањина у правосуђу и полицији.

Међутим, није било помака у усвајању новог закона који би регулисао статус, рад и избор чланова националних савета националних мањина. Још увек има проблема у области информисања на језицима мањина.

Што се тиче *јужне Србије*, Влада Републике Србије је одобрила буџет за 2006. годину. Међутим, политичка ситуација је још увек напета. Рад Координационог тела Владе за јужну Србију је у застоју. Ресорна министарства су и даље недовољно ангажована на терену. Странке етничких Албанаца су у јануару 2006. године објавиле своју политичку платформу тражећи свеобухватну политичку и територијалну аутономију и посебне институционалне везе са Косовом. Општински избори одржани су јуну 2006. године уз мање инциденте.

И ситуација у *Санџаку* је напета како у већинским српским тако и у мањинским бошњачким заједницама, са неколико озбиљних инцидената и говором мржње у бошњачким заједницама. У априлу 2006. године, Влада Републике Србије је одлучила да расформира општинску управу у Новом Пазару, што је довело до још веће политичке напетости.

Када је реч о Ромима, Влада Србије је усвојила бројне акционе планове у области образовања, здравствене заштите, запошљавања и смештаја. Ови планови су утемељени на свеобухватној Стратегији за интеграцију и економско оснаживање Рома, коју је припремило бивше савезно Министарство за људска и мањинска права у контексту Декаде Рома 2005-2015. Национална стратегија запошљавања (2005-2010) и Програм активности Националне службе за запошљавање за 2006. годину садрже посебна поглавља у вези са запошљавањем Рома.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Међутим, положај Рома, нарочито оних који су интерно расељени, остаје несигуран. Значајан број припадника ромске заједнице нема основна лична документа нити приступ систему социјалног осигурања. Ромска деца наилазе на низ препрека када је реч о приступу образовању. Често се сматрају ментално заосталима. Ресурси су недовољни. Влада се највише ослања на помоћ донатора, пре свега у процесу реадмисије. Услови за живот у већини насеља су изузетно бедни. Незапосленост је велика.

2.3. Регионална питања и међународне обавезе

Нема већих проблема у поштовању **мировних споразума из Дејтона и Париза**, осим када је реч о пуној сарадњи са Трибуналом у Хагу. Српске власти су задржале генерално опрезан став о везама које су неки политички актери из Републике Српске направили између статуса Републике Српске и референдума за независност Црне Горе.

Што се тиче сарадње **Републике Србије са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију**, Национални савет за сарадњу са Трибуналом у Хагу, који је постао тело Републике Србије после распада државне заједнице, наставио је добро да ради на одрицању својих права у вези са сведоцима и приступом документима. У марту 2006. године тадашњи Савет министара државне заједнице усвојио је одлуку о модалитетима омогућавања приступа архивама хашким истражитељима. У мају 2006. године архиве Министарства унутрашњих послова, Министарства одбране и Председништва Републике Србије отворене су за хашке истражитеље. Бивша Скупштина државне заједнице усвојила је фебруара 2006. године Закон о замрзавању имовине хашких оптуженика у бекству.

Међутим, није било помака у вези са преосталих шест бегунаца, који сви имају везе са Србијом. Власти су нарочито остале безуспешни у лоцирању, хапшењу и изручењу Ратка Младића. У јулу 2006. године Влада је усвојила *Акциони план* о сарадњи са Трибуналом у Хагу. У спровођењу Акционог плана још увек има бројних недостатака, нарочито у вези са координацијом између цивилних и војних служби безбедности и улоге и моћи тужилаштва. Република Србија, стога, још увек није испунила своју обавезу пуне сарадње са Хашким трибуналом, што је кључни приоритет Европског партнерства.

Што се тиче домаћих **суђења за ратне злочине**, законски оквир је значајно унапређен кроз ревизију кривичних закона. Домаћи судови наставили су ефикасно да раде. У децембру 2005. године, завршено је суђење због убиства хрватских затвореника на Овчари 1991. године. Изречене пресуде укључују и максималне казне затвора. Оптужбе су подигнуте против неких чланова српске паравојне јединице *Шкорпиони* (и у једном случају изречена је пресуда). Такође су подигнуте оптужбе против девет полицајаца за злочине против албанских цивила на Косову 1999. године.

Међутим, све ово поткопава велики недостатак политичке воље да се установи одговорност у овој области. Године 2005. повећан је притисак на суђења за ратне злочине, укључујући и отворено критиковање неких политичара. Па ипак, међу оптуженима нема ни једног вишег официра војске или полиције. Целокупна политичка клима је таква да нема гаранција да би се иједно суђење за ратне злочине које привуче пажњу шире јавности могло одржати поштено и транспарентно.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Пуно поштовање Резолуције 1244 Савета безбедности Уједињених нација о **Косову** је обавеза Србије као чланице УН и кључни предуслов регионалне стабилности. То је такође и кључни приоритет Европског партнерства.

Власти Републике Србије учествују у политичким разговорима о будућем статусу Косова под покровитељством УН. У новембру 2005. године Народна скупштина Републике Србије усвојила је резолуцију у којој се наглашава начело неповредивости граница, територијалног интегритета и суверенитета. Српски преговарачки тим, којим председавају председник Републике и председник Владе, формиран је крајем 2005. године. У јануару 2006. године усвојена је преговарачка платформа, која у суштини предвиђа концепт „више од аутономије, мање од независности“, и инсистира на очувању интегритета и суверенитета Републике Србије, истовремено предлажући територијалну аутономију Косова. Влада је у оквиру преговарачког тима формирала пет радних група које су задужене за: 1) уставно-правна питања; 2) имовинска и економска питања; 3) културно наслеђе и питања у вези са црквом; 4) децентрализацију и 5) повратак.

Разговори су се до сада водили на тему децентрализације, културног и верског наслеђа и економских питања; постигнут је ограничен напредак. Став Београда о учешћу косовских Срба у привременим институцијама самоуправе на Косову (ПИСК) није био конструктиван. Један пример је директива из Координационог центра у којој се захтева да сви службеници Владе српског порекла на Косову који примају плате из ПИСК треба да се одреде за једну институцију. Београд није пребацио катастар на Косово.

Србија наставља да негује позитиван став према **Међународном кривичном суду** (МКС), али упорно одбија да потпише билатералне уговоре који дају изузећа од надлежности МКС. Важно је да Србија настави у потпуности да подржава МКС и интегритет његовог статута у складу са релевантним одлукама ЕУ.

У Србији има око 106.700 **избеглица** и 207.923 **интерно расељених лица**. У сабирним центрима још увек живи око 6.000 интерно расељених лица. Несигуран положај ове угрожене групе има значајан утицај на укупну политичку ситуацију у земљи. У јуну 2006. године, Влада Републике Србије и Привремена административна мисија УН на Косову (УНМИК) потписали су протокол о добровољном и одрживом повратку интерно расељених лица.

Власти настављају да улажу напоре и на пољу добровољне репатријације или повратка и на пољу локалне интеграције, у складу са Високим комесаријатом УН за избеглице и другим партнерима у региону, као што је ОЕБС. Према извештајима, око 60% избеглица и интерно расељених лица одређује се за интеграцију. Смештај остаје проблем и у области локалне интеграције и добровољне репатријације.

Сарајевска декларација коју су потписале Хрватска, Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина о повратку избеглица и даље се успешно спроводи. Међутим, дошло је до успоравања процеса највише због недостатка политичког консензуса о два преостала „отворена питања“: фер механизму решавања проблема станарских права у Хрватској и признавања пензионих права итд. за године стажа проведене на хрватској територији коју су контролисали Срби током грађанског рата. Било је неколико састанака радних група али на њима није било помака у вези са ова два преостала проблема. Међутим, матрица се не бави свим темама које су локални представници ОЕБС, Високи комесаријат УН за избеглице и ЕК препоручили да се укључе у матрицу. Треба

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

наставити чинити напоре да се реше преостали проблеми и испуне планови као би се представила свеобухватна матрица за сваку државу посебно и договорила Заједничка матрица за имплементацију (*Road Map*).

Регионална сарадња и добросуседски односи чине основни елемент процеса приближавања Србије чланству у Европској унији. Србија је допринела регионалној сарадњи и спроводи програмске мере и активности чији је циљ унапређење односа са суседним земљама.

Република Србија је активна чланица регионалних иницијатива као што су Пакт стабилности, Процес сарадње у југоисточној Европи, Средњеевропска иницијатива и Црноморска економска сарадња. У мају 2006. године, у Београду је одржан Регионални сто Пакта стабилности, највиши форум одлучивања Пакта стабилности. Република Србија је такође ангажована на оснивању Регионалног савета за сарадњу.

Република Србија је потписница Споразума о енергетској заједници, који је ступио на снагу у јулу 2006. године. Такође је потписница Споразума о европском заједничком ваздушном простору од јуна месеца 2006. године.

Србија учествује у преговорима о оснивању регионалне зоне слободне трговине у оквиру проширеног и измењеног Споразума о слободној трговини у средњој Европи. Србија је такође закључила билатералне споразуме о слободној трговини са свим земљама јужне Европе.

Када је реч о **билатералним односима** са земљама у региону, након референдума за независност Црне Горе у мају 2006. године, Србија је признала *Црну Гору* 15. јуна 2006. године. Дипломатски односи између двеју земаља брзо су успостављени. Споразум о чланству у међународним финансијским институцијама и расподели имовине и обавеза потписан је 10. јула 2006. године, чиме је утрт пут ка приступању Црне Горе међународним финансијским институцијама. Нерешена питања тичу се права на држављанство и социјалну заштиту.

Односи са *Хрватском* и даље се поправљају а контакти на највишем нивоу су постали интензивнији, почевши од новембра 2005. године, првом посетом српског премијера Загребу од 1991. године. У јулу 2006. године двојица премијера отворила су нови гранични прелаз између Србије и Хрватске. Визе још увек нису потребне за прелаз границе. Међутим, још увек има много нерешених питања, пре свега у вези са обележавањем границе, повратком избеглица и хрватском тужбом за геноцид пред Међународним судом правде (МСП). Што се тиче обележавања границе, две државе су се сложиле да у блиској будућности поново почну да раде на томе.

Односи са *Босном и Херцеговином* остали су добри. Међутим, још увек има нерешених питања као што је, пре свега, тужба за геноцид пред МСП против бивше Србије и Црне Горе. Обележавање границе још није завршено. Трговински спорови такође се настављају (Србија се жали на увођење заштитних царинских стопа од стране власти Босне и Херцеговине на неке пољопривредне производе пореклом из Србије). Током периода који покрива овај извештај, Србија је такође интензивирала контакте и сарадњу са Републиком Српском и потписала нови Споразум о специјалним паралелним односима, у складу са дејтонским и париским споразумима. У јулу 2006.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

године Република Србија и Република Српска потписале су уговор о отварању новог граничног прелаза.

Односи су добри и са *Бившом југословенском републиком Македонијом*. Владе обеју земаља настављају да позивају на уздржаност у вези са сталном напетостију у односима између Српске и Македонске православне цркве.

Односи са *Албанијом* остали су добри. Најважније отворено питање је будући статус Косова и импликације које ће он имати на односе између Србије и Албаније.

Србија наставља добросуседске односе са *Бугарском, Румунијом и Мађарском*.

3. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИЈУМИ

3.1. Увод

У анализи економског напретка у Републици Србији, Комисија се руководила закључцима Европског савета из Копенхагена (јун 1993), у којима стоји да чланство у Унији захтева постојање функционалне тржишне економије и способност да се издржи притисак конкуренције и тржишних сила унутар Уније.

3.2. Оцена према копенхашким критеријумима

3.2.1. Постојање функционалне тржишне економије

Основни елементи економске политике

Године 2005. очуван је консензус о економској политици. Међутим, 2006. године, ставови Министарства финансија и Народне банке Србије о правцу у којем треба да иде економска политика почели су да се разилазе. У мају 2006. године власти су усвојиле свеобухватну економску политику која поставља генерално здрав средњорочни макроекономски оквир и амбициозан програм реформе. Планови да се повећају инвестиције из прихода остварених приватизацијом у 2006. години довели су у сумњу способност Владе да спроведе овај оквир. Ови планови могли би чак и да угрозе макроекономски напредак који је досад постигнут. Сарадња са Међународним монетарним фондом и Светском банком још увек је представљала важно упориште креирања економске политике 2005. године. Међутим, власти још нису одлучиле дали да траже наставак аранжмана у оквиру последњег ММФ програма. Овај програм успешно је завршен у фебруару 2006. године. Укратко, консензус о правцу кретања економске политике и реформи углавном се одржао у 2005. али почиње да слаби у 2006. години.

Макроекономска стабилност

У 2005. години реални БДП је порастао за 6,3% у односу на 9,3% у 2004. Снажан раст добити у трговини, саобраћају и финансијским услугама више је него компензовао пад добити у пољопривреди и грађевинарству. Раст се наставио и у првој половини 2006. године и износи 6,7% по годишњој стопи. Индустијска производња се опоравила у другој половини 2005. године, након пада у првој половини године. Ово је резултирало скромном годишњом стопом раста од 0,6% за целу годину у односу на 7,2% у 2004.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

години. Опоравак до којег је дошло 2005. године догодио се захваљујући добрим резултатима сектора електричне енергије, гаса и воде (скок од 6,9%). Највише стопе раста постигнуте су у оним секторима који су у последњих неколико година прошли кроз значајно реструктурирање и приватизацију, као што су прехранбена производња, производња пића, дувана, хемикалија, гумених и пластичних производа и базних метала. Током првих седам месеци 2006. године, укупна индустријска производња расла је по годишњој стопи од 7,8%. Међутим, учешће нижих фаза прераде, која је чинила 75% индустријске производње, доживљава пад од 0,8%. Укратко, економски опоравак се наставио, али нешто споријим темпом.

У Србији се 2005. године дефицит текућег биланса смањио на 9,8% БДП, у односу на 12,6% БДП 2004. године, због интензивног раста извоза (по просечној годишњој стопи од 13,2%) и пада увоза (по просечној годишњој стопи од 6,7%). Ово друго је делимично било резултат увођења ПДВ у јануару 2005. године и, у складу с тим, убрзаног увоза у децембру 2004. године. Због тога је трговински дефицит пао на 23,1% БДП у 2005. години у односу на 29,8% БДП претходне године. Међутим, увоз је ипак остао 2,5 пута већи од извоза. Током првих седам месеци 2006. године, настављен је раст увоза по годишњој стопи од 26,4% док је раст извоза остао стабилан, по годишњој стопи од око 26,2%. То је довело до раста трговинског биланса за око 26,6% у односу на претходну годину. Укратко, појачан раст извоза допринео је нижем дефициту текућег биланса.

Прилив капитала порастао је 2005. године и достигао 3,6 милијарди евра у односу на 2,4 милијарде евра 2004. године. Дошло је до пораста директних страних улагања (ДСУ) на око 5,7% БДП у 2005. години са 4,3% БДП у 2004. години, првенствено због приватизације. Гринфилд инвестиције остале су занемарљиве. Такође, средњорочно и дугорочно задуживање порасло је на 1,5 милијарди евра са 1,2 милијарде евра у 2004. години, са највећим растом у приватном сектору. Девизне резерве Народне банке Србије (НБС) порасле су за 1,6 милијарди евра и достигле 4,9 милијарди евра у 2005. години. До јула 2006. године, настављен је тренд раста девизних резерви, које су достигле 6,7 милијарди евра, што је више од шестомесечне вредности увоза. Међутим, спољни дуг српске економије поново је порастао, након што је био у паду неколико година. Прилив спољног финансирања које ствара дугове, највише у приватном сектору, износио је 2005. године око 7,1% БДП. Крајем јула месеца, укупни спољни дуг достигао је око 66% БДП. Дуг приватног сектора износио је око 34% БДП и по први пут премашао дуг јавног сектора који је износио 32% БДП. Отплата дуга порасла је на 5% БДП. Укратко, снажан прилив капитала и с тим у вези интервенције централне банке на девизном тржишту утицали су на раст девизних резерви, док је дошло до раста спољног дуга.

Због реструктурирања и отпуштања радника дошло је до пораста незапослености. Такође, укупно запошљавање је наставило да опада за 197.000 и достигло 2,7 милиона у 2005. години. Стопа незапослености, усклађена за број регистрованих незапослених који не траже посао активно, порасла је на 20,8%. Међутим, делимично због високе стопе неформалног запошљавања, стопа формалног запошљавања је пала на 27%. Дугорочна незапосленост остала је хроничан проблем, са просечним трајањем од 22 месеца у 2005. години. Стопа незапослености међу младима је јако висока и износи око 48%. Пољопривреда, укључујући и пољопривреду малих размера и даље представља значајан извор запошљавања. Неформални сектор и даље је велик и процењује се да чини више од трећине запошљавања. Постоје значајне регионалне разлике и у области запошљавања и у области незапослености. Висока стопа незапослености остала је велики економски проблем.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Као одговор снажном приливу капитала, НБС је значајно интервенисала на девизном тржишту у покушају да спречи реалну ап्रेसијацију динара, али и даљи раст девизних резерви. Ликвидност домаћег тржишта новца интензивно је порасла због девизних интервенција. Новчане резерве динара порасле су за 22% а новчане масе М3 за 42% по годишњој стопи. Ово је подстакло снажан кредитни раст у приватном сектору (по годишњој стопи од 57%) и појачало притисак домаће потражње. Да би изравнала ефекат ликвидности девизних интервенција, НБС је покушала да апсорбује ликвидност продајом државних и меница НБС и подизањем захтева за обавезним резервама неколико пута током 2005. и почетком 2006. године. НБС је такође дозволила и спорију номиналну депресијацију динара (по годишњој стопи од 8,7% у односу на 15,4% у 2004 према евр), што је произвело умерену реалну апресацију (по годишњој стопи од 3,1%). Почетком 2006. године, НБС је почела да смањује девизне интервенције и дозволила већу тржишну флексибилност. Резултат је била апресација динара у односу на евро за око 7,9% у периоду мај-септембар 2006. У септембу 2006. године, НБС је усвојила монетарну политику циљне инфлације. Укратко, монетарна политика се суочавала са изазовима интензивног прилива капитала, интензивног кредитног раста и високе инфлације.

У децембру 2005. године инфлација је била на годишњој стопи од 17,5% у односу на 13,8% у 2004. години, пре свега вођена већим прилагођавањем административно регулисаних цена услед раста светских цена примарних производа и првобитног ефекта увођења ПДВ. Уз то, на инфлацију је утицала и снажна домаћа потражња комбинована са релативно слабом понудом, недостатком конкуренције на домаћим тржиштима и широко распрострањеном девизном индексацијом цена. Базна инфлација, која искључује пољопривредне производе, енергетику и услуге административног регулисања цена, без ефекта увођења ПДВ и помоћна недавном апресацијом динара, донекле је попустила и у септембру достигла годишњу стопу од 11,6%. Генерално, инфлација је остала на двоцифреној стопи.

Консолидовани државни буџет имао је вишак од 0,6% БДП у 2005. години, у односу на дефицит од -0,9% БДП у 2004. години. Убирање пореза је реално побољшано за 1,6% по годишњој стопи. Осим ПДВ, порез на лични и доходак предузећа реално је порастао (4,6% и 27,1%, респективно) као и нефискални и капитални буџетски приходи (9,7% и 11,2%, респективно). Друге категорије, међутим, доживеле су значајан пад, највише због резања пореских стопа. У истом периоду, трошкови су смањени за 0,4%, услед сталног смањивања субвенција и трансфера. Реформа пензионог система из 2005. године донеће резултате у додатној трајној штедњи у наредним годинама. Генерално, фискална консолидација се наставила у 2005. години, али су даљи напори на том пољу стали у 2006. години.

У првом тромесечју 2006. године, јавни приходи су доживели реалан раст од 4,5% на годишњој основи, вођени великом добити од пореза на лични доходак и приход предузећа (15,5% и 75,2%, респективно). Ово је проузроковао пад прихода од ПДВ (за 14,8%). Потрошња је у истом периоду расла по стопи од 4,7% јер су наднице и плате, куповина робе и услуга, као и капитални издаци интензивно расли. Уз повећање потрошње која је кренула још почетком године, држава је лансирала национални инвестициони план вредан око 1,6 милијарди евра за 2006. и 2007. годину, који би се у потпуности финансирао из приватизационих прихода из 2006. године. Међутим, наставак скорашњих фискалних трендова могао би да доведе до озбиљније макроекономске нестабилности, нарочито што се тиче инфлације и дефицита текућег биланса, и представља ризик за досадашњи макроекономски напредак.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Општи јавни дуг Србије смањен је за 7 процентуалних поена БДП на 61% БДП у 2005. години, од чега је 54% деноминовано у девизна средства. Ово је изложило Србију значајном девизном ризику. Године 2006. јавни дуг је смањен након што је Париски клуб повереника отписао 600 милиона евра. Ово је било повезано са успешним окончањем ММФ програма у фебруару. Мада се структурно фискално прилагођавање наставило 2005. године, фискална политика је постала експанзивна у 2006. години. Монетарна политика је стегнута да би се обуздао кредитни раст, јер су интензивни прилив капитала и висок ниво валутне супституције представљали изазов за креаторе политике. Даље мере, нарочито фискално ретранширање, потребне су да би се повећала домаћа штедња, смањили спољни дебаланси и помогло смањење инфлаторних притисака. Све у свему, мешавина макроекономских политика углавном је била адекватна, али фискална консолидација се мора ојачати.

Слободно узајамно деловање тржишних сила

Удео приватног сектора у БДП је и даље 55%, док државна и друштвена предузећа још увек чине велики део производње Републике Србије. Одсуство већег удела из приватног сектора представља препреку обезбеђивању динамичног снабдевања конкурентним домаћим производима и услугама, и негативно утиче на инфлацију и спољне рачуне. Укратко, упркос значајном напретку у области приватизације протеклих година, још увек не постоји конкурентан и динамичан приватни сектор.

Унапређена је приватизација друштвених предузећа, потпомогнута изменама и допунама неколико кључних закона из 2005 (закони о приватизацији, акционом фонду и финансијским тржиштима). Одредба која дозвољава отпис дугова према држави у тренутку продаје нарочито је корисна. Међутим, процес реструктурирања великих, несолвентних предузећа по избору Владе, споро напредује. Влада још увек мора да разреши, кроз продају или стечај, суштинске имовинске проблеме Заставе и РТБ Бора који, социјално и фискално гледано, представљају два проблематична друштвена предузећа. Тендер за продају РТБ Бора покренут је у септембру 2006. године. Генерално, приватизација је настављена док реструктурирање споро напредује.

Слободан улаз на тржиште и излаз из њега

Од августа 2005. године успостављена су два нова регистра привредних субјеката, који покривају финансијски лизинг и личне залогне. Међутим, дошло је до застоја у издавању пореских идентификационих бројева. Године 2005, регистровано је око 1.000 стечајних поступака, што је још увек релативно мало с обзиром на обим проблема несолвентних предузећа. Случајеви се и даље споро обрађују. У септембру 2005. године, нови закон о конкуренцији ступио је на снагу. Међутим, много тога још треба постићи када је у питању његово спровођење. Генерално, дошло је до напретка у области регистрације привредних субјеката и законима који регулишу стечај и конкуренцију.

Одговарајући правни систем

Рад трговинских судова се побољшао када је реч о броју обрађених случајева и просечном броју дана који је потребан да се судски поступак оконча. Влада је усвојила Националну стратегију за реформу правосудног система, који би требало да има утицаја на ефикасност трговинских судова. Закон о арбитражи је усвојен у мају 2006. године. Рад трговинских судова је побољшан. Међутим, у правосудном систему има простора за даљи напредак.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Довољно развијен финансијски сектор

Године 2005. и почетком 2006, продато је пет банака које је контролисала држава и очекују се продаје још двеју банака до краја године. Страно власништво у банкарском сектору износи око 77% имовине, а пет највећих банака чини 50% тржишта. Међутим, у окружењу интензивног раста потрошачких и предузетничких сектора (по годишњој стопи од 94% и 45%, респективно), проценат неизвршених кредита износио је 23% на крају 2005. године. Уз то, велики удео банкарских зајмова ефективно деноминован у девизна средства представља потенцијалну опасност за финансијску стабилност. Народна банка Србије је ојачала своје регулаторне и надзорне активности. Минимални проценат обавезног капитала повећан је са 10 на 12%. Усвојен је нови банкарски закон, којим се усклађују текуће активности са Основним базелским принципима. Међутим, ефективна примена остаје проблем, што се види у спором напретку у спровођењу развојног плана надзора. Степен валутне супституције остао је висок с обзиром да девизни депозити чине 71% укупних депозита. Генерално, наставља се добар тренд у приватизацији банкарског сектора.

Мало је било помака у вези са развојем тржишта капитала. Цене акцијског капитала су се опоравиле у последњем тромесечју 2005. године. Активности на секундарном тржишту хартија од вредности, којима доминирају државне обвезнице на орочене девизне депозите, биле су повољне. Принос од хартија од вредности наставио је да пада због непрестаног прилива страног капитала и побољшане кредитне способности земље. Закон о тржишту капитала је ажуриран када је Скупштина усвојила закон о инвестиционим фондовима и измене и допуне Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената у мају 2006. године. Међутим, обим је остао мали и вредност акција којима се трговало на Београдској берзи износила је око 500 милиона евра. Укратко, тржиште капитала још увек није довољно развијено.

3.2.2. Способност за суочавање с конкурентним притисцима и тржишним силама из Уније

Функционална тржишна економија

Макроекономска стабилност увелико је очувана. Међутим, функционисање тржишног механизма који омогућава ефикасну доделу средстава омета још увек снажно мешање јавног сектора у економију.

Људски и физички капитал

Директна страна улагања (ДСУ) достигла су рекордни ниво од 1.192 милиона евра у 2005. години. У првих седам месеци 2006. године, ДСУ је достигао око 770 милиона евра. Сектори који су имали највише користи од ДСУ били су финансијски и грађевински и прерађивачка индустрија. ДСУ по глави становника се више него удвостручио, са 165 евра 2004. године на 390 евра. Трошкови државе на истраживања и развој износили су око 50 милиона евра или 0,25% БДП у 2005. години. Будуће придруживање Србије 7. оквирном истраживачком програму имаће позитивне ефекте на ову област. Бруто акумулација капитала пала је на 18,7% у односу на 21,4% у 2004. години. Јавна улагања пала су на 2% БДП, у односу на 2,8% годину дана раније. Уопште узевши, потреба за физичким капиталом и даље је велика.

Адекватна секторска и предузетничка структура

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Настављено је реструктурисање великих државних предузећа, али се одвија споро. Интензивно се припрема реструктурисање и приватизација неколико великих државних предузећа у вези са секундарним делатностима и имовином као и смањењем броја запослених. У припреми је неколико стратегија приватизације. Међутим, још увек се не решавају већи проблеми у вези са пословањем ових предузећа, као што су неадекватна институционална и правна организација, превелик број запослених, недовољна транспарентност и одговорност, као и значајна стечена права. Власти нису показале пуну посвећеност решавању ових проблема. Укратко, реструктурисање великих државних предузећа још увек је у раној фази.

Србија је обавила припреме за успостављање одговарајућег регулаторног оквира за индустријске сервисне мреже. Агенција за телекомуникације је почела са радом почетком 2006. године. Регулаторна Агенција за енергетику тренутно има 25 запослених и добија помоћ од Европске агенције за реконструкцију. Њен текући програм рада усредсређен је на развијање методологија и тарифних структура. Било је напретка у стварању неопходног регулаторног оквира и оснивању регулаторних агенција за индустријске мреже.

Структура економије се променила. У 2005. и почетком 2006. године, забележена је добит у трговини, саобраћају и финансијским услугама док је добит у пољопривреди, грађевинарству и индустрији у паду. Током 2005. године, саобраћај и комуникације бележе раст за 23%, veleпродаја и малопродаја проширене су за 22% а финансијско посредовање забележило је добит од 17% у односу на претходну годину. Допринос сектора пољопривреде у укупној производњи пао је 5% највише због неповољних временских прилика које су значајно утицале на неке усеве. Међутим, удео пољопривредног сектора у укупној производњи остао је висок, око 15%. Генерално, структурне промене економије настављене су у смеру сектора услуга.

Мала и средња предузећа (МСП) сада чине 55% укупног запошљавања, 32% укупног капитала и 53% укупних прихода. Мада кредитирање приватног сектора интензивно расте, приступ дугорочном финансирању и даље има негативне ефекте на инвестиционо улагање у основна средства МСП. Такође, рад МСП омета низак ниво финансијске ликвидности и висок ниво дуговања. Важност (МСП) расте. Сектор се суочава са финансијским тешкоћама.

Утицај државе на конкурентност

Било је случајева значајног уплитања државе у економију. У јануару 2006. године, држава је опозвала лиценце оператера мобилне телефоније и привремено преузела контролу над његовим пословима. Ово је постигнуто тако што су игнорисане надлежности регулаторне Агенције за телекомуникације. Уопштено гледано, превладава директно уплитање државе у привреду Србије .

Просечна нето зарада порасла је номинално за 23,6% а реално 6,4% на годишњем нивоу у 2005. години. Раст плата је убрзан током првих пет месеци 2006. године и забележен је раст просечне нето зараде 25,4% номинално и 9,5% реално на годишњем нивоу. Укратко, настављен је интензиван раст плата, али углавном у складу са растом производне добити.

Трговинска интеграција са ЕУ

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

У 2005. години, извоз у и увоз из ЕУ износио је 56% односно 49% укупног извоза и увоза Републике Србије. Првих пет месеци 2006. године извоз у ЕУ је порастао на 59% укупног извоза, док је увоз из ЕУ незнатно пао на 48% укупног увоза. Други већи трговински партнери Републике Србије остале су земље средње и источне Европе и Заједнице независних држава, са 30% и 7% извоза и 12% и 21% увоза респективно. Укратко, спољна трговина наставила је да расте и интеграција у ЕУ је убрзана.

4. ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ

Овај одељак изучава капацитете Србије да постепено прилагођава своје законодавство и политике правној тековини ЕУ у области унутрашњег тржишта, секторских политика, слободе и безбедности, у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању и приоритетима из Европског партнерства. Овде је анализиран и административни капацитет Србије.

4.1. Унутрашње тржиште

4.1.1. Слободно кретање робе

Значајан напредак постигнут је у области **стандардизације, сертификације и метрологије**. Припреме за усклађивање трају од почетка 2006. године, односно од ступања на снагу оквирног законодавства тј. Закона о стандардизацији, Закона о акредитацији, Закона о метрологији и Закона о техничким захтевима за производе и утврђивању усклађености производа. У другом кварталу 2006. године забележен је напредак у припремама за имплементацију, и то у виду усвајања пакета прописа који регулишу примену ових закона, тј. одлука о оснивању органа за акредитацију и стандардизацију, одлуке о утврђивању усклађености и о одређивању тела за утврђивање усклађености и сертификацију, као и одлуке о усвајању техничких прописа. Иако је законски део теоретски консолидован, сви горе поменути закони су усвојени на нивоу државне заједнице и треба да се пребаце у српски правни поредак пошто су сви заједнички органи у области инфраструктуре квалитета постали органи Републике Србије након распада државне заједнице.

У области метрологије, решење о законским мерним јединицама усвојено је у првом кварталу 2006. године, а постигнут је и одређени напредак у областима мерења стандарда и драгоцених метала.

Ново тело надлежно за стандардизацију у Србији партнерска је организација са Европским комитетом за стандардизацију (*CEN*) и придружени члан Европског комитета за стандардизацију у електротехници (*CENELEC*) од октобра 2006. године.

Није примећен знатнији напредак у области контроле тржишта.

Иако је у Србији забележен напредак у припремама за прилагођавање, не постоји конкретан временски распоред за прилагођавање српских прописа Упутствима Заједнице новог или старог приступа.

Након усвајања оквирног Закона о **заштити потрошача** 2005. године, Влада је основала Савет за заштиту потрошача, који је почео са радом у другом кварталу 2006.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

године. Србија је основала и локалне канцеларије за заштиту потрошача у три велика града – Београду, Нишу и Новом Саду.

Међутим, административни капацитети су још увек слаби и активна политика за заштиту потрошача треба додатно да се ојача. Србија треба да улаже константне напоре за постизање адекватних административних капацитета за активну заштиту потрошача у складу са политиком ЕЗ у овој области.

Незнатан напредак је забележен у области **заштите здравља**. Прописи о забрани пушења у затвореним просторима измењени су у новембру 2005. године и уведене су казне у случају неопштовања законских одредби. Усвојен је и нови Закон о дувану 2005. године, којим су уведене одређене одредбе о обележавању паковања цигарета.

Уопштено гледано, припреме Србије у области слободног кретања робе су унапредовале, али морају додатно да се развијају у смислу усклађивања са правном тековином ЕУ и јачања надлежних административних органа.

4.1.2. *Кретање људи, услуга и право оснивања*

У области **кретања људи**, Србија је ратификовала билатерални споразум о социјалној сигурности са Мађарском.

Постигнут је напредак у области **кретања услуга**.

Нови Закон о банкама, који је постојећу праксу додатно приближио кључним принципима из Базела, усвојен је и ступа на снагу 1. октобра 2006. године, поред одредби о консолидованој контроли и консолидованим финансијским извештајима, које ће да ступе на снагу 31. децембра 2006. Након преноса контролне одговорности над сектором осигурања на Народну банку Србије, одлучне активности Народне банке да спроведе захтеве о солвентности и увођењу нових минималних захтева у погледу капитала довели су до смањења броја предузећа која се баве осигурањем са 36 на 19.

Нови скуп финансијских прописа у области финансијских тржишта, укључујући и нови Закон о инвестиционим фондовима и измене Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, усвојен је у другом кварталу 2006. године. Међутим, постоји озбиљна забринутост око институционалних одредби новог законодавства о хартијама од вредности, а посебно о њиховим импликацијама за независност органа за контролу тржишта капитала.

Није забележен знатан напредак у области **права оснивања предузећа**, у којој Србија већ примењује релативно либералан режим.

У области **компанијског права** постигнут је значајан напредак. Нови закон о преузимању акционарских друштава ступио је на снагу у јуну 2006. године и предвиђа једнак третман свих акционара у циљном друштву за преузимање.

Пословни регистар Србије, који је постао оперативан у јануару 2005. године окончао је пререгистравање предузећа која су раније била регистрована у трговинским судовима, и наставио је са регистрацијом нових предузећа. Иако је процес регистравања скраћен на само 1-5 дана, издавање разних дозвола неопходних пре или после регистрације – које често издају општински органи – одузима додатно време и успорава читав процес. Неусклађени закони често представљају додатни проблем.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Нови Закон о рачуноводству и ревизији ступио је на снагу у јуну 2006. године. Овај закон обавезује сва правна лица и предузетнике да припреме своје финансијске извештаје у складу са Међународним рачуноводственим стандардима. Поставља се питање пропорционалности овог захтева, као и капацитета домаћих власти и стручњака у рачуноводству и ревизији да ове захтеве практично примењују. Новим законом се оснива Национална комисија за рачуноводство која ће бити задужена за представљање владиних смерница, акционих планова и других предлога за унапређење закона и прописа у области рачуноводства и ревизије.

Припреме за усклађивање са правном тековином ЕУ у овој области незнатно су напредовале.

4.1.3. Слободно кретање капитала

У области **слободног кретања капитала** забележен је знатан напредак. У циљу даљег либерализовања кретања капитала, у Србији је усвојен нови Закон о девизном пословању у јулу 2006. године. Овај закон предвиђа даљу либерализацију пословања са страним земљама – рокови плаћања за извезену робу/услуге продужени су са 90 на 180 дана, као и услови за унапред плаћен увоз робе/услуга. Осим тога, Закон предвиђа могућност за све држављане, укључујући и физичка лица, да обављају плаћање како би се инвестирало у власничке и друге врсте дугорочних дужничких хартија од вредности прве класе. Закон прописује за држављане који живе у иностранству и лица која нису држављани Републике да могу слободно да отплаћују стечено власништво над некретнинама у складу са законом који регулише власничке односе.

Усвајањем амандмана на Закон о планирању и изградњи, Србија је учинила прве скромне кораке ка усклађивању са будућим одредбама ССП у области куповине некретнина.

Уопштено гледно, Србија наставља припреме за испуњавање услова из будућег ССП.

4.1.4. Царине и опорезивање

Добар напредак је учињен у области **царина**. Након измена закона о царинским тарифама и закона о царинама, Србија је усвојила неколицину прописа за њихову примену. Законодавство о складиштењу робе је измењено у циљу постизања усклађености са са правном тековином ЕУ и установљене су неке поједностављене процедуре (процедура за заједничку декларацију и поједностављена декларација).

Србија је усвојила нови закон о тонама слободне трговине, нудећи пореске олакшице и једноставније процедуре, док истовремено омогућава страним компанијама да оснивају и руководе зонама слободне трговине у Србији.

Уопштено гледано, учињен је напредак и Србија је постигла знатну усклађеност са царинским прописима у оквиру правне тековине ЕУ (осим у областима као што је транзит или неким новоусвојеним прописима у оквиру правне тековине) и знатан напредак у погледу порекла робе.

Значајан напредак учињен је у области контроле и руковођења преференцијалним трговинским мерама (порекло). Ово је резултат постојања задовољавајућег управљања царинским процедурама успостављањем компјутерског система, као и интензивније обуке царинских службеника. Уведени су сви елементи који треба да обезбеде

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

адекватну примену преференцијалног система при извозу у ЕЗ, као и у друге балканске земље.

Учињен је напредак и у борби против корупције у царинској администрацији, посебно увођењем отворене телефонске линије где се могу пријавити сви случајеви корупције.

Као резултат убрзане борбе против корупције и унапређења ефикасности царинске администрације, наплата царина се у Србији знатно побољшала током протеклих пар година.

У погледу **опорезивања**, након увођења пореза на додатну вредност и измена закона у првој половини 2005. године (проширење смањене стопе од 8% на још неке производе, док регуларна стопа износи 18%), учињен је одређени напредак.

Скуп прописа који регулишу имплементацију усвојен је у области акциза и опорезивања дувана. У погледу акциза, Србија још увек није ускладила своје законодавство са захтевима правне тековине ЕУ. Дискриминаторне разлике у порезима између увозних и домаћих производа још увек се примењују на неке производе.

Садашњи порез на добит предузећа је 10%. За порез на лични доходак постоје две различите стопе, прво опорезивање на извору од 14% бруто зараде и порез на годишњи приход од 10%. У мају 2006. године, влада Србије је покренула процедуре за измену пореза на доходак и увођење прогресивно опорезивање годишњег прихода (са две стопе – 10% и 15%). Закон усвојен у јулу 2006. године предвиђа и пореске олакшице за стимулисање отварања нових радних места.

Србија још увек није почела са квалитативном анализом која треба да идентификује постојеће штетне факторе који би могли да се косе са принципима кодекса понашања ЕУ у области опорезивања предузећа.

Пореске реформе у области директног опорезивања треба да се иницирају са посебним акцентом на упутствима о опорезивању предузећа. Потребно је комплетирати мрежу уговора на основу постојећег модела ОЕБС.

Прикупљање пореских прихода још увек је на ниском нивоу. Административни капацитети су слаби, а посебно они надлежни за прикупљање и контролу ПДВ и акциза. Пореска управа Србије стога треба активније да сарађује са стручњацима из ЕУ на лицу места.

Уопштено, припреме Србије у области царина су унапредовале, а у области опорезивања је неопходно уложити додатне напоре како би се испунили жељени циљеви и захтеви у оквиру ССП. Консултације са пословном заједницом у припреми новог царинског и пореског законодавства такође треба да се интензивирају. Борба против корупције захтева непрекидну пажњу у обе управе.

4.1.5. Конкуренција

Након усвајања Закона о заштити конкуренције у септембру 2005. године, Србија је основала независно тело за заштиту конкуренције – Комисију за заштиту конкуренције, која се састоји од Савета, као органа за доношење одлука, и административне службе. Комисија је почела са радом у мају 2006. године, непосредно након усвајања правилника. Помоћно особље, са одређеним искуством у примени правила за заштиту конкуренције, преузето је из Антимонополске комисије у оквиру Министарства

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

трговине, туризма и услуга, што је Комисији омогућило да почне са радом без већег застоја. Међутим, биће неопходни додатни буџетски фондови како би се унапредило пословање овог органа. Такође је потребно постарати се да не дође до сукоба интереса који може да буде последица чињенице да чланови Савета у оквиру Комисије нису ангажовани пуно радно време и да имају двоструке обавезе. Још увек нису забележени примери из праксе.

У области **контроле државне помоћи**, Србија је учинила знатан напредак одређивањем посебне јединице у оквиру Министарства финансија која ће се бавити праћењем и пријављивањем државне помоћи. Међутим, овој јединици су потребни додатни капацитети, а у том циљу је неопходно обучити и запослити још особља. Србија је у мају 2006. године усвојила попис државне помоћи за 2003. и 2004. годину. Тренутно не постоји правни оквир за контролу државне помоћи у Србији. Србија мора да ојача своје структуре за државну помоћ и да успостави систем *ex-ante* контроле нових мера помоћи и усклађивање постојећих мера, кроз оперативно независно државно тело у области контроле државне помоћи, које ће бити овлашћено да одобри или да забрани све мере и да нареди повраћај бесправно одобрене помоћи.

4.1.6. *Јавне набавке*

У области **јавних набавки** није забележен значајнији развој. Законодавство у области јавних набавки је великим делом засновано на правној тековини ЕУ. Међутим, примена конзистентног, недискриминаторног и ефикасног система јавних набавки заустављена је док се не усвоји нови Закон о јавним набавкама. Потребно је уложити додатне напоре како би се ојачали капацитети за примену закона у оквиру Управе за јавне набавке и Комисије за заштиту права, тако што ће се повећати њихова независност у односу на владу и обезбедити транспарентност у одлучивању. Почела је припрема за усклађивање са правном тековином ЕУ у овој области.

Уопштено гледано, припреме у Србији су знатно унапредовале у области јавних набавки.

4.1.7. *Интелектуална својина*

Усвајањем Закона о примени прописа за регулисање заштите права интелектуалне својине у мају 2006. године додатно се побољшало стање у законодавству у овој области. Овим законом се повећавају овлашћења инспекцијских органа и уводе строге казне за прекршиоце. У оквиру неколико закона, посебно Законом о оптичким дисковима који чека на усвајање, Србија је у великој мери ускладила своје законодавство са прописима ЕУ.

Пиратерија и кривотворење су у Србији још увек распрострањени, а механизми за примену и спровођење треба да се ојачају. Стручност и капацитет трговинских и тржишних инспектората, као и органа за спровођење закона (пореска полиција, привредни органи, царина) за решавање случајева кршења права интелектуалне својине треба да се ојачају, а потребно је и унапредити координацију међу свим органима. Садашњи статус Завода за интелектуалну својину и органичен буџет са којим је овај завод суочен и даље онемогућавају регрутовање, обуку и задржавање запослених, па је на тај начин онемогућено испуњавање статуторног мандата овог органа.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Јаснија подела власти и боља сарадња међу царинским, полицијским, власничким, тржишним и пореским инспекцијама, јавним тужиоцима и Завода за интелектуалну својину је од суштинске важности за ефикасну заштиту права интелектуалне својине.

Сарадња међу царинским органима Србије и суседних земаља је од великог значаја за повећање ефикасности у борби против пиратерије и кривотворења. У погледу техничких ограничења за складиштење и уништавање одузете робе, у Србији је констатовано само делимично решење за рециклирање ЦД/ДВД, а потребно је уложити додатне напоре за решавање ових проблема.

Припрема Србије у области права интелектуалне својине је прилично унапредовала ка испуњењу захтева из ССП.

4.1.8. Социјална политика

Учињен је напредак у политици запошљавања и социјалној политици. Српски **Закон о раду**, усвојен 2005. године, садржи одредбе које узимају у обзир неке претпоставке из правне тековине Заједнице, посебно у погледу информисања радника и недискриминацији. Међутим, упркос новим пореским олакшицама, потребни су додатни и константни напори у борби против незапослености и промоцији запошљавања, тако што ће се пружити подршка реформама тржишта рада и модернизацији, развоју, управи и институционалним капацитетима јавних служби за запошљавање. Потребно је развити законодавство и политике о **једнакости полова** и усклађивању пословног и приватног живота, посебно код жена.

Важан напредак се одиграо у области **здравља и сигурности на раду**. Закон о сигурности и здрављу на раду донет је у четвртном кварталу 2005. године, приближавајући српско законодавство захтевима из правних тековина ЕУ, као и основним конвенцијама Међународне организације рада. У складу са овим законом, крајем 2005. године је основана агенција за заштиту здравља и сигурности на раду. У првом кварталу 2006. године обуку је прошло 350 инспектора.

Што се тиче **запошљавања** у Србији, почела је примена Националне стратегије за запошљавање за период 2005–2010. Основни циљ ове стратегије јесте смањење веома високе стопу незапослености. Измене Закона о порезу на доходак увеле су одређени број стимулација за отварање нових радних места за младе, старије незапослене особе и особе са инвалидитетом.

У области **социјалног укључивања**, Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом усвојен је у другом кварталу 2006. године уз опширне одредбе које се односе на спречавање дискриминације у запошљавању, образовању и заштити здравља.

Одређени напредак је постигнут у области **образовања**. Нови Закон о вишем образовању је усвојен и одређује основни оквир за примену принципа Булоњског процеса. Нови законски оквир посебно подстиче развој програма за дипломце који је у складу са Болоњским процесом.

У области науке и истраживања, нови Закон о науци је усвојен крајем 2005. године.

Припреме Србије у области социјалне политике, запошљавања и образовања су унапредовале ка испуњењу захтева из ССП.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

4.2. Секторске политике

4.2.1. Индустија и МСП

Знатан напредак је постигнут у области индустрије и МСП. Ефикасна примена Закона о регистровању послових регистара из 2005. године знатно је унапредио учинак Србије у погледу смањења трошкова и трајања процеса регистрације. Агенција за пословне регистре је почела са радом и обављањем процедура за регистрацију предузећа које сада омогућавају да се овај поступак реализује за око 5 дана по цени од 60 евра. Даљи напредак може да се постигне увођењем могућности регистровања путем интернета, за шта постоји правни и технички оквир. Захтеви у погледу почетног капитала су знатно смањени – на 500 евра.

Србија чини напредак у погледу процене регулаторног утицаја, за шта је надлежан Савет за регулаторну реформу.

Србија је унапредила образовање предузетника, подршку пословању и службе за обуку, и промовише се иновација и конкурентност, у чему водећу улогу има СИЕПА (Агенција за страна улагања и промоцију извоза).

У погледу **МСП**, Србија је била веома ефикасна и професионална у примени Европске повеље за мала предузећа и квалитетно доприноси читавом процесу.

Србија је почела да постиже добре резултате у заступању и представљању предузећа. Основан је Савет за МСП, који треба да функционише као једно међуресорни саветодавни механизам у оквиру владе, уз учешће трговинских комора и уније послодаваца, као и форума МСП, једне шире платформе за заступање предузећа. Обе организације треба да почну са радом.

Србија још увек мањка у неким специфичним структурама за подршку пословању, као што су кластери, инкубатори и пословно-технолошки паркови. У току је развој плана који треба да омогући развијање нових 10-15 инкубатора, а од прошле године у Србији постоји један овакав инкубатор (Књажевац). Приручник о кластерима се такође развија. Србија је у 2006. години лансирала три нова кластера у аутомобилском сектору, малој пољопривредној машинерији и гуми и пластици тј. корисну диверсификацију у односу на три кластера у традиционалнијим областима (текстил, воће и намештај) који функционишу у Србији, а ови кластери су већ успоставили везе са сличним кластерима у југоисточној Европи.

У **индустијској политици**, Србија је током протеклих година учинила скроман напредак у одређеном броју области које су покривене политиком МСП. Била је прилично систематична у дефинисању слабих области и у увођењу мера за њихово јачање. Процедуре за регистрацију предузећа су драстично побољшане. Међутим, индустријска стратегија владе је застарела и тежи да штити тј. брани неке индустријске секторе. Влада признаје да ова стратегија треба да се унапреди у складу са принципима индустријских политика Европске уније. Сектор челика захтева модернизацију и финансијско реструктурирање како би се постигла ликвидност и унапредила конкурентност.

Уопштено, припреме у сектору индустрије и МСП су унапредовале.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

4.2.2. Пољопривреда и рибарство

Усвојена је и почела са применом општа стратегија за пољопривредни сектор. Законодавство у области ветерине, обележавања животиња, *TSE*/нусапроизвода, као и обавештавања о болестима, усвојено је у октобру 2005. године. Србија је установила систем за регистрацију и идентификацију животиња. Постигнути су добри резултати у погледу административних капацитета за формулисање политика, оснивањем једне такве јединице у оквиру Министарства пољопривреде. Надлежности за прехранбене производе и контролу исправности хране подељене су између Министарства пољопривреде и Министарства здравља. Иако је успостављена организација и спровођење званичних контрола, преклапање и нејасна подела надлежности подрива ефикасност система.

Осим тога, у Србији још увек не постоји посебна стратегија за безбедност хране и одговарајући акциони план којим би се успоставио одрживи систем ланца исхране. У погледу усвајања одређених закона, као што је Закон о пољопривредном земљишту, Закон о безбедности хране, Закон о рибарству, Закон о агенцији за управљање лабораторијама, Закон о заштити биља, Србија још увек слабо напредује.

Уопштено гледано, припреме се у Србији прилично добро одвијају у области пољопривреде и рибарства. Припреме у области безбедности хране, посебно у погледу фитосанитарних мера, умерено напредују. Подела надлежности у области прехранбених производа и контроле исправности хране треба да се појасни.

4.2.3. Животна средина

У погледу **хоризонталног законодавства**, примећује се напредак у усвајању подзаконских аката за примену и спровођење Закона о заштити животне средине како би се примениле одредбе законодавства у области стратешке процене животне средине и процене утицаја на животну средину. Учињен је напредак у погледу ратификације и примене одговарајућих међународних конвенција у области животне средине.

Веома ограничен напредак се види у области **водопривреде**, а прилагођавање законодавства и одговарајуће инвестиције у водопривреду и комунална предузећа и даље су велики изазов.

Ограничен напредак се примећује у припреми законодавства у областима **буке** и **хемикалија**, као и **генетски модификованих организама**.

Забележен је напредак на пољу **интегрисаног спречавања и контроле загађења** усвајањем нових закона и развојем планова за усклађивање свих постојећих постројења до 2015. године. Овај амбициозан план би требало да се заокружи развијањем финансијских стратегија за неопходне инвестиције које укључују и приватни сектор.

У погледу **административних капацитета**, капацитет Управе за заштиту животне средине у оквиру Министарства за науку и животну средину се побољшава, али још увек је потребно интензивно радити на томе. Дирекција за воде у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде има изузетно мало запослених, а координација између ова два министарства мора да се унапреди. На локалном нивоу, мањак запослених онемогућава задовољавајућу примену законодавства у области

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

животне средине, а недостатак регионалних структура отежава процес планирања и примене законодавства у области животне средине и водопривреде. Одржане су обуке инспектора за животну средину, али административни капацитети за примену и спровођење законодавства у области животне средине и водопривреде још увек су незадовољавајући и неопходно их је значајно ојачати, посебно на локалном нивоу. Кривични закон предвиђа подношење кривичних пријава у случају да је животна средина знатно угрожена или ако се одиграло неко велико загађење, а Закон о заштити животне средине предвиђа казне за дела против животне средине. Како би се обезбедило задовољавајуће спровођење законодавства о животној средини, неопходна је додатна обука судија и тужилаца, као и повећање ефикасности судова задужених за решавање случајева у овој области.

Финансијски планови морају да се развију у погледу **инвестиција** које су неопходне како би се испунили европски стандарди, посебно у области водопривреде и чврстог отпада, као и да се решава питање загађивања и постојећих жаришта. Фонд за заштиту животне средине је почео са радом 2005. године, уз средства Министарства финансија. Он спроводи активности у вези са финансирањем припремних и развојних програма, пројеката и других активности у области заштите животне средине и енергетске ефикасности, укључујући и обновљиве изворе енергије. Укупан буџет за инвестирање у животну средину још увек је доста низак, око 0,4% БДП.

Уопштено гледано, припреме Србије у области животне средине осредње су напредовале.

4.2.4. Саобраћај

У развоју **саобраћајних мрежа**, Србија активно учествује у примени Кључне регионалне саобраћајне мреже, као и у Опсерваторији за транспорт југоисточне Европе (*SEETO*), нарочито признавањем првог Вишегодишњег плана за петогодишњи период од 2006-2010 (*MAP*). Наставак сарадње у оквиру *SEETO* неопходан је у контексту годишњих ревизија планова како би се учинио напредак у дефинисању регионалних приоритета и координирале инвестиције.

У погледу **копненог саобраћаја**, Закон о јавним путевима измењен је у новембру 2005. године и на основу њега је Републичка Дирекција за путеве трансформисана у Јавно предузеће за путеве. Изградња капацитета у Дирекцији за путеве је у току. Србија треба тек да усвоји нови Закон о безбедности у саобраћају.

У области **железничког саобраћаја**, подела железничког система на пословне активности и инфраструктуру још увек није извршена. Још увек постоји могућност појаве сукоба интереса у управним одборима два предузећа. Обавезе према јавној служби се не испуњавају, а путнички саобраћај је у опадању.

У области **ваздушног саобраћаја**, Србија је након распадања државне заједнице усвојила одлуку о оснивању органа за цивилни авио саобраћај. Још увек се чека на реструктурирање ЈАТ-а који је авио превозник у државном власништву. Потписивањем Споразума о заједничком европском ваздушном простору (*ЕСАА*), Србија је прихватила да се integriше у међународно ваздушно тржиште ЕУ и да примењује европске стандарде у области ваздушног саобраћаја. За ово ће бити неопходна примена *ЕСАА* споразума и брза реализација прве прелазне фазе одговарајућег европског законодавства у области авијације, укључујући и услове за улазак на тржиште,

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

безбедност, сигурност, аеродромску политику, питања животне средине и социјална питања, као и контролу ваздушног саобраћаја.

У области **речног саобраћаја**, напредак је учињен издавањем коначне верзије Мастер плана за мрежу речног саобраћаја у Србији, као и пропратне студије о изводљивости која је представљена у Београду у јуну 2006. године, осликавајући постојећу ситуацију и капацитет речног саобраћаја у Србији.

Уопштено гледано, Србија је добро напредовала у области саобраћаја, али регионална сарадња у развоју кључне регионалне саобраћајне мреже у оквиру Опсерваторије за транспорт југоисточне Европе још треба да се ојача.

4.2.5. Енергетика

У погледу залиха нафте и сигурних резерви, није забележен напредак. Србија нема довољне количине нафте у залихама.

Након што је Скупштина ратификовала Уговор о енергетској заједници у јулу 2006 године, овај Уговор је ступио на снагу у Србији. Усвајање релевантних одредби правне тековине ЕУ је започело.

У сектору електропривреде, након раздвајања Електропривреде Србије (ЕПС), система за пренос и Електромреже Србије (ЕМС), још увек се чека на усвајање и примену неопходних тарифа и методологија. Процес реструктурирања државне установе ЕПС је у застоју. У сектору гаса није примећен посебан напредак.

У области енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, Агенција за енергетску ефикасност је иницирала неколицину програма како би се промовисала енергетска ефикасност. Мисија Агенције је да сачини предлоге за примену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора енергије.

Административни капацитети су још увек слаби и треба их ојачати. Министарство рударства и енергетике има проблема у реализацији свих активности. Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС) усвојила је унутрашњу систематизацију. Неопходне тржишне регулативе треба да се заокруже, усвоје и спроводе, а финансирање Агенције још увек треба да се обезбеди у средњем року (3-5 година) како би се гарантовало успостављање функционалног енергетског тржишта.

У погледу нуклеарне безбедности, потребно је установити одговарајуће регулаторно тело и усвојити неопходно законодавство како би се остварила усклађеност са прописима Заједнице, посебно у погледу праћења животне средине и заштите од зрачења у вези са медицинским и индустријским применама, укључујући и одредбе о контроли отпада и контроли извора радиоактивног зрачења.

Србија треба што пре да приступи "Конвенцији о нуклеарној безбедности", као и "Заједничкој конвенцији о сигурним управљању утрошеним горивом и управљању радиоактивним отпадом", чија је потписница Еуратом од априла 2000. године, односно јануара 2006.

Уопштено, незнатан напредак је постигнут у области енергетике. Припреме Србије у енергетском сектору напредују, али су још увек у почетној фази.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

4.2.6. Информационо друштво и медији

У погледу **електронских комуникација и информационих технологија**, Закон о телекомуникацијама је измењен у априлу 2006. године како би се обезбедила легална подела институција које пружају различите врсте телекомуникационих услуга (интернет, фиксна телефонија, мобилна телефонија).

Регулаторна Агенција за телекомуникације (ТРА) основана је 2005. године, а почела са радом у децембру 2005. Након дугог и компликованог почетка пословања, овај орган је још увек у почетној фази функционисања, стога није донео многе одлуке које имају за циљ увођење конкуренције у сектор телекомуникација. Од оснивања, већина уложених напора односила се на обезбеђивање довољног броја запослених и финансијских извора. Агенција је сада у позицији да издаје дозволе, прати активности и на тај начин почне да успоставља своју власт.

Сектор електронских комуникација није довољно либерализован. Услови за конкуренцију, инвестиције и иновације су још увек неповољни за улазак нових оператера, како на тржиште фиксне тако и мобилне телефоније.

Питања ребалансирања тарифа, тарифа међусобног повезивања и увођења конкурентне заштите нису још увек у потпуности решена.

Административни капацитети у секторима телекомуникација и информационог друштва, као и у Министарству за капиталне инвестиције, још увек су слаби. Кадрови надлежни за сектор телекомуникација и поштанских услуга су смањени. Осим тога, Србија нема стратегију за развој сектора електронских комуникација.

У погледу **услуга информационог друштва**, потребно је усвојити законе о електронској трговини и заштити података. У погледу аудиовизуелне политике, најскорији позитиван напредак односи се на усклађивање са европским стандардима у области регулисања клевете (укидање казне затвора за клевету и увреду) и трансформације Радио Телевизије Србије (РТС) и Радио Телевизије Нови Сад (РТНС) у јавне сервисе за информисање.

Међутим, неколико одредби у недавно измењеном закону проширују опсег примене кабловског и сателитског преноса и нису у складу са правном тековином ЕУ.

У Републичкој Агенцији за радиодифузију ситуација је забрињавајућа. Проблем превазилази питање независности Агенције и укључује професионалне стандарде, одговорност и легалитет. Административни капацитети су слаби. Примећен је недостатак транспарентности у одлучивању Радиодифузног Савета у погледу доделе националних, регионалних и локалних радио и ТВ фреквенција.

Уопштено, припреме Србије у области информационог друштва и медија су још увек у почетној фази.

4.2.7. Финансијска контрола

Србији недостаје стратегија за оснивање и развој система свеобухватне интерне финансијске контроле на нивоу свих владиних институција.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Известан напредак се одиграо у области спољне ревизије. Усвојен је Закон о врховној ревизорској институцији који обезбеђује правну основу за оснивање националног ревизорског органа. Национални ревизорски орган још увек није оперативан. Овај процес је у току, али је промашио рок који је био у мају 2006. године. Нови устав предвиђа и оснивање врховне ревизорске институције.

Уопштено, припреме у области финансијске контроле су још увек у почетној фази.

4.2.8. Статистика

Организована је обука у циљу побољшања управних способности Завода за статистику Републике Србије.

Пословни регистар још увек није у потпуности оперативан пошто још увек нису установљени начини за ажурирање и унос података.

У погледу **класификације** и стандарда, усклађеност са европским стандардима је ограничена у Србији и није примећен напредак у протеклом периоду.

У погледу различитих **секторских статистика**, у одређеном броју области је постигнут напредак. За демографску и социјалну статистику, Завод је проценио и унапредио преглед прихода домаћинства, нарочито да би могао да га користи као извор за статистику о сиромаштву. У протеклом периоду, Завод је постигао напредак у погледу статистике о половима и објавио брошуру Жене и мушкарци у Србији. Одређен напредак је постигнут и у погледу статистике о интерним миграцијама.

У макроекономској статистици, завод је унапредио сарадњу са кључним изворима података.

У пословној статистици, велики напредак је постигнут у области енергетске статистике, а објављен је енергетски биланс за електричну енергију и грејање. У погледу индекса индустријске производње, напредак је постигнут у погледу ажурирања и сезонског прилагођавања. У краткорочну и пословну статистику нова истраживања су уведена и сачињени планови за потпуну усклађеност. Први резултати су објављени за грађевинарство.

У погледу статистика на регионалном нивоу, спољној трговини и саобраћајних статистика, није забележен напредак. У пољопривредним статистикама и статистици у рибарству, резултати пописа становништва из 2002. године тестирани су како би се утврдило да ли су погодни за коришћење у узорковању и закључци тестова су били позитивни.

Инфраструктура за статистику, правна основа и управни капацитети су се мало поправили. Сарадња са партнерима у националном статистичком систему се побољшала. Нов корпоративни идентитет, већа оријентација ка корисницима и започет пројекат о мерењу интерног времена били су коришћени у плану активности завода. Опште познавање статистичке методологије се побољшало, али је напредак успорен због недостатка техничких, финансијских и људских ресурса.

Уопштено, припрема Србије у области статистике је релативно добро напредовала.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

4.3. Правосуђе, слобода и безбедност

4.3.1. Визни режим, контрола граница, азил и миграције

Србија је преузела надлежност државне заједнице у дефинисању политике **виза**. Србија је преузела и Министарство спољних послова државне заједнице, као и дипломатско-конзуларна представништва у иностранству. Међутим, закон о министарствима који има за циљ институционализовање портфеља за спољне послове још увек није усвојен.

Постојећи режим је заснован на неколико подзаконских прописа који су усвојени на нивоу бившег Министарства спољних послова државне заједнице, а који се односе на регулисање процедура за издавања виза и упутства за запослене у Конзулату на пословима издавања виза. Закон о странцама који треба детаљно да дефинише будући визни режим тек треба да се усвоји. Мере за увођење биометријских показатеља у путна и лична документа су успорене због несигурног статуса бивше државне заједнице.

У погледу **контроле граница**, Закон о државним границама није усвојен, а преузимање контроле над границом од војске још није финализирано. Након преузимања границе са Мађарском у јуну 2006. године, полиција је преузела и део границе са Румунијом. Након усвајања стратегије за интегрисану контролу граница у јануару 2006. године, акциони план за спровођење је усвојен у јуну 2006.

На реформу пограничне полиције негативно утиче спора примена новог Закона о полицији. Не постоји одговарајући систем за обуку припадника пограничне полиције, само основни курсеви и повремене специјалистичке обуке које се финансирају из донација. Поред озбиљног недостатка адекватно обученог кадра, не постоји ни одговарајућа инфраструктура нити модерна опрема на граничним прелазима.

У области **азила**, оквирни закон државне заједнице из 2005. године гарантује само право на азил. Прописи који треба да регулишу примену процедура за пријем и заштиту азиланата још увек нису усвојени. Недостатак одговарајућег законодавства је на неки начин надокнађен подзаконским актима усвојеним 2004. године који регулишу издавање дозвола за привремени боравак.

Постоји недостатак адекватне инфраструктуре и квалификованог особља, тако да већину случајева решава УНХЦР. Међутим, постоје случајеви депортовања без права на жалбу, након притвора у постојећим прихватиљима и под неодговарајућим условима.

Број азиланата у Србији је ограничен – 2005. године је поднето 47 пријава које се односе на 55 особа. Примљено је 11 особа које су поднеле пријаву, а привремену заштиту је добило 109 држављана Ирака. Број захтева за азил које су поднели грађани Србије и Црне Горе током 2005. године је 21927.

Након распада државне заједнице, надлежност бившег Министарства за људска и мањинска права у области азила пренета су на српска министарства правде и унутрашњих послова.

У погледу реадмисије, тренутно је на снази 15 споразума о реадмисији са 17 држава. Одређен број других споразума који су били предмет преговора још није потписан.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Споразуми о реадмисији су до сада преговарани или потписани са 20 чланица ЕУ. Србија је показала спремност да закључи споразум о реадмисији са Заједницом.

Током 2005. године, од 6,178 захтева за реадмисију које су поднели држављани Србије и Црне Горе, 4,350 је позитивно решено. У случајевима са држављанима трећих земаља, Хрватска је упутила 584 захтева током 2005. године, углавном у вези са грађанима Албаније, Молдавије и Румуније, од којих је 187 позитивно решено. У случају Мађарске, прихваћено је 11 захтева од укупно 31 колико је поднето током 2005. године.

У децембру 2005. године, Министарство за људска и мањинска права је отворило канцеларију за пријем повратника на београдском аеродрому, која обезбеђује привремену правну помоћ и савете.

Тренутно не постоји нормативни оквир за интегрисање, као ни основни социјални и финансијски предуслови.

Национална стратегија за реинтегрисање повратника која је припремљена уз знатну подршку цивилног сектора још увек није усвојена.

Илегалне **миграције** још увек су разлог за забринутост иако су постигнути неки оперативни резултати. Укупни број илегалних улазака 1,076 странаца током 2005. године представља повећање од само 3 процента у односу на претходну годину. Међутим, знатно је повећање броја малолетних лица и жена које илегално улазе у земљу. Могућа веза са трговином људима представља разлог за забринутост.

У складу са садашњим кривичним законодавством, које прави разлику између два прекршаја, током 2005. године поднето је 37 кривичних пријава против 87 починилаца кривичног дела трговине 219 мигранта, а највећи број су држављани Албаније, као и 19 пријава поднетих за илегалан прелазак границе. Одбијено је 2,320 захтева за визу кинеских држављана, 1,693 румунска држављана и 149 молдавских држављана. Након поштравања контроле на границама, улазак је одбијен за 24,535 страних држављана, а откривено је 1,727 фалсификованих исправа. УНХЦР учествује у откривању случајева могућих азиланата.

4.3.2. *Прање новца*

Позитивне промене су се десиле у релевантном законодавству. Нови Кривични закон је унапредио дефинисање прекршаја и максимална казна затвора је повећана на 10 година. Уведена је посебна категорија кривичног дела финансирања тероризма. Закон о прању новца, који је на снази од јануара 2005. године обухвата шири спектар активности прања новца и исцрпнију листу дужника и регулатива о обради података. Обука одговарајућих органа је у току.

Недовољна координација међу свим надлежним органима је велика препрека за ефикасно спречавање и борбу против прања новца.

4.3.3. *Дрога*

Србија представља значајну транзитну зону за путеве дроге, иако се још увек сматра релативно малим тржиштем за трговину дрогом. Забележен је пораст конзумирања синтетичких дрога.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Национална стратегија о спречавању злоупотребе дроге је сачињена у Министарству здравља, али не постоји јасан временски оквир за њено усвајање. Нацрт није у складу са одредбама и стандардима из акционог плана ЕУ о дрогама, пошто не предвиђа оснивање одговарајућег система за контролу илегалне прекограничне трговине дрогама, укључујући и механизме за олакшавање регионалне и међународне сарадње.

Није учињен напредак у развијању секторских стратегија и специјализованих служби у оквиру полиције како би се омогућила боља сарадња са међународним јединицама које се баве контролом дроге. Тренутни капацитети су оцењени као неадекватни.

Закон о прекурсорима је у складу са одговарајућим стандардима ЕУ и на снази је од 2005. године. Међутим, још увек нису усвојени прописи о његовом спровођењу. Закон о производњи и трговини наркотицима је припремљен.

У откривању илегалне продаје, неовлашћене производње и продаје наркотика, полиција директно сарађује са царином, тужилаштвом и судовима, а неформална сарадња такође постоји са министарствима здравља и образовања.

4.3.4. Полиција

Примена новог Закона о полицији, који има за циљ да ојача професионалност, одговорност и транспарентност у организацији и будућем раду полиције, прилично је успорена. Заостатак је примећен и у усвајању одговарајућих подзаконских прописа. Прописи о интерној организацији полиције још увек не постоје. Недостатак кадрова је погоршао ниво комуникације и сарадње са међународним партнерима.

Генерални инспекторат, основан као полицијски одсек за интерну контролу, пријавио је тешкоће у раду, посебно због недовољне сарадње са полицијом и у вези са ограниченим приступом информација које се односе на жалбе поднете против полицијских службеника. Овај недостатак сарадње је видљив и у кључним областима као што су ратни злочини и организовани криминал.

Закон о вишем образовању у полицији још није усвојен, а оснивање Полицијске академије је одложено. Ово има негативне последице и на реформу пограничне полиције, где је недостатак стручног особља велики проблем. Законодавство о службама безбедности још није усвојено.

4.3.5. Борба против организованог криминала и тероризма

Организовани криминал је још увек велики разлог за забринутост. Акциони план за примену Националне стратегије за организовани криминал још увек није завршен. Постоји потреба за додатним ојачавањем специјалних служби у оквиру полиције, посебно оних које се баве истраживањем финансијског криминала. Потребно је ојачати међудисциплинску сарадњу између органа који се баве спровођењем закона, државних тужилаца и правосудних органа на локалном, регионалном и националном нивоу и у складу са најбољим обичајима ЕУ. Употреба посебних истражних техника, анализа ризика и сакупљање информација треба додатно да се унапреде. Не постоји заједничка база података. Србија треба да доприноси унапређењу регионалне сарадње у борби против организованог криминала на западном Балкану, посебно у погледу ефикасније борбе против кривичних дела илегалне трговине.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Србија треба блискије да сарађује са Еурополом на закључивању стратешких споразума и обезбеђивању података за европску процену претњи од организованог криминала.

Заплена и замрзавање средстава, рачуна у банци и прихода од криминала су проблематични у одсуству одговарајућег законодавства и институционалних капацитета за заплenu стечених добара.

У складу са новом систематизацијом, Одсек за сузбијање општег организованог криминала је основан у јануару 2006. године. Неколико специјалних одсека је основано.

Примена Закона о заштити сведока је показала неке мане у пракси и постојећи систем заштите сведока се показао као неадекватан. Једног важног сведока сарадника у познатом случају убила је криминалистичка група. Ово би могло да има негативан ефекат на закључивање текућих суђења.

Нови Закон о кривичном поступку, који ће ступити на снагу у јуну 2007. године, редефинише улогу и надлежности полиције и судства у истражном поступку. Улога тужилаца ће бити ојачана у истражној фази, док ће полиција имати додатна овлашћења током кривичног поступка. Посебна правила ће се примењивати у суђењима за организовани криминал, укључујући и одредбе о привременом одузимању средстава, прихода и власништва, као и у међународној сарадњи у откривању и суђењу починиоцима.

Текућа суђења за организовани криминал у специјалним одељењима Окружног суда у Београду споро одмичу. Сложеност случајева, велики број учесника и недостатак одговарајућих извора (постоје само три суднице у Београду које испуњавају техничке и сигурносне критеријуме) допринели су одуговлачењу суђења. Због важности ових суђења, рад судства укљученог у ове случајеве је непрекидно у центру пажње јавности и често је предмет разних облика притиска, укључујући и претње по личну безбедност.

Законодавство које регулише одузимање прихода од криминала није још усвојено.

У погледу **трговине људима**, Србија је идентификована као извор, транзит и дестинација. Кривично законодавство је измењено, а напредак у откривању и кривичном гоњењу починилаца резултирао је у првим пресудама које су изречене члановима криминалистичких група. Жртвама је понуђена већа помоћ, кроз склоништа која су углавном у организацији НВО. Ова склоништа су раније била финансирана из међународне помоћи, иако је недавно забележено и укључивање власти у поделу трошкова.

На нивоу бивше државне заједнице, Конвенција Савета Европе о активностима против трговине људима потписана је у мају 2006. године.

Кривични закон који је ступио на снагу у јануару 2006. године проширио је дефиницију трговине људима. Услови казне су појачани за основне и квалификоване облике кривичног понашања. Уведена је посебна категорија кривичног дела трговине децом за усвајање. Основна мана новог законодавства је смањење казне за трговину малолетницима – са минималних пет на три године затвора. Позитивни покушај да се боље заштите права жртава чији су живот и здравље у опасности није укључио грађане Србије. Добра сарадња је успостављена између органа за спровођење закона, односно

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

националног Савета за борбу против трговине и тима у оквиру Министарства унутрашњих послова. Постоји потреба да се успостави оперативна мрежа специјализованих одсека на локалном нивоу. Потребно је уложити додатне напоре за бољу заштиту жртава. Недостатак одговарајућег законодавства у области азила донекле је надомештен подзаконским актима усвојеним 2004. године, који омогућавају издавање привремених дозвола за боравак. Дванаест оваквих дозвола је до сада одобрио Министар унутрашњих послова.

Од 2002. до краја 2005. године идентификовано је 190 жртава трговине, а још 22 у 2006. години. Ове особе су углавном из Украјине, Румуније, Молдавије, Русије, Бугарске, Литваније, Грузије. Двадесет кривичних пријава је поднето протекле године, а две пресуде су донете за криминалистичке групе. Забрињавајућ је податак да се повећао број деце и грађана Србије/Црне Горе - жртава трговине.

Низак ниво професионалне обуке судства, дужа суђења, одсуство ефикасне заштите сведока, упркос законодавству које је ступило на снагу у јануару 2006. године, представљају велики проблем за успешно одвијање суђења. Са друге стране, предузете су одређене мере у протеклом периоду за обезбеђивање специјалистичких обука за запослене у полицији и правосудју. Обуку је прошло око 600 судија, а лансиране су и многе кампање за подизање јавне свести.

Тероризам и његово финансирање су уведени као одвојена кривична дела у оквиру Кривичног закона. Ратификација и примена Међународне Конвенције о борби против тероризма треба да се убрза, као и ратификација Међународне Конвенције о сузбијању кривичних дела нуклеарног тероризма.

4.3.6. Заштита личних података

У погледу права на заштиту личних података, Конвенција Савета Европе о заштити личности у погледу аутоматске обраде личних података и њених додатних протокола у погледу контролних власти и прекограничног тока информација ступила је на снагу у Србији у јануару 2006. године. Међутим, ова Конвенција се не примењује на аутоматизоване базе података које садрже личне податке који се чувају у складу са прописима о кривичним пријавама и државној безбедности.

Србија још увек није потписала додатни протокол Конвенције Савета Европе о заштити личности у погледу аутоматске обраде личних података, који се односи на контролне власти и прекогранични ток информација.

Постојећи Закон о заштити личних података из 1998. године треба да се усклади са правном тековином ЕУ, посебно са Упутством о заштити података. Осим тога, још увек не постоји независно регулаторно тело за заштиту података које има довољну надлежност над јавним и приватним секторима и довољно средстава за спровођење закона.

Ова ситуација чини да постојање правила о заштити података буде чисто теоретско, не обезбеђује њихову примену и остаје разлог за забринутост.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

КОМИСИЈА ЕВРОПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

У Бриселу, 08.11.2006. године

СОМ (2006) 649

САОПШТЕЊЕ КОМИСИЈЕ ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ И САВЕТУ

**Стратегија проширења и највећи изазови у 2006 – 2007. години
укључујући и специјални извештај о капацитету ЕУ за интегрисање нових
чланица**

Стратегија проширења и највећи изазови у 2006 – 2007. години

1. Увод

Проширење представља суштину развоја ЕУ већ неколико деценија. Срж европских интеграција јесте превазилажење поделе Европе и допринос мирном уједињењу континента. Са политичког аспекта, проширење ЕУ је допринело реализацији различитих промена, између осталог и рушењу диктаторства и паду комунизма. Широм континента су консолидовани демократија, људска права и стабилност. У проширењу се огледа суштина ЕУ као благе власти, којом је много више постигнуто по принципу гравитације него што би било могуће уз било која друга средства.

Са економског аспекта, проширење је допринело повећању просперитета и конкурентности, омогућивши проширеној унији да се боље носи са изазовима глобализације. Европа у целини је имала директне користи од овог процеса. Проширење је повећало значај ЕУ у свету и учинило је јачим међународним играчем.

Приступањем Бугарске и Румуније 1. јануара 2007. године комплетираће се пето проширење након приступања десет нових чланица у мају 2004. године. Ригорозне припреме су утабале пут за њихову несметану интеграцију у европске институције и политике. Десет нових чланица је постигло одличан ниво усклађености са европским правом и значајно су допринеле раду европских институција. Оне су повећале ниво економске активности, трговине и инвестиција и оствариле високе стопе економског раста.

Актуелни дневни ред за проширење укључује државе западног Балкана и Турску. Ове државе ће имати европску перспективу када буду испуниле неопходне услове. Оне се налазе на различитим етапама пута ка Европској унији. Хрватска и Турска преговарају о приступању. Бивша Југословенска Република Македонија је постала кандидат у децембру 2005. године. Остале земље западног Балкана напредују у испуњавању својих европских перспектива.

Дневни ред за проширење ЕУ се у 2006-2007. години суочава са великим изазовима. Ови изазови се посебно односе на преговоре о приступању са Турском, питање будућег статуса Косова, односе са Србијом и преузимање власништва над сопственом владом у Босни и Херцеговини. Ова питања су сама по себи веома важна, а дотичу се и геополитичких питања која утичу на безбедност и стабилност читаве Европе. Пут ка чланству у Европској унији има одређених вредности сам по себи, чак и ако до приступања има још много година. Како овај пут подразумева многе изазове, ЕУ мора да буде укључена у процес од почетка до краја.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Претприступна стратегија и преговори са земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима треба да се ригорозно спроводе уз пуно поштовање договорених услова. ЕУ ће обезбедити финансијску помоћ кроз новоосновани инструмент за претприступну помоћ од јануара 2007. године. Ова финансијска подршка ће бити фокусирана на приоритете који су утврђени у Партнерствима за приступање и Европским партнерствима.

Проширење ЕУ је један историјски пројекат заснован на визији о уједињеној Европи и њеној глобалној улози. Овај пројекат морају да деле и подржавају сви народи Европе како би се обезбедио пун демократски легитимитет. Кључне одлуке које воде ка приступању неке државе доносе демократски органи изабрани у свакој држави-чланици и у Европској унији.

Државе-чланице морају саме да објасне грађанима зашто је проширење у интересу Европске уније. Комисија је спремна да унапреди проток објективних информација у пријемчивом формату, као и да сарађује са државама-чланицама и Европским парламентом у ефикаснијем обавештавању јавности о процесу проширења.

Европски савет ће на састанку у децембру 2006. године одржати дебату о проширењу. Савет је изнео у својим закључцима из 2005. године да стратегија коју је Комисија објавила прошле године представља добру основу за дебату о проширењу која ће се одржати 2006. године. Ова стратегија подвлачи да пажљиво руковођено проширење може да прошири и продуби европску интеграцију. Оно је засновано на три основна принципа: консолидацији постојећих обавеза према земљама које учествују у процесу, примени правичног и ригорозног условљавања и интензивнијој комуникацији са јавношћу на тему проширења.

ЕУ је веома озбиљно схватила питање темпа проширења. Како би се избегло претерано проширење обавеза, ЕУ поштује постојеће обавезе према државама које су већ у процесу, али је пажљива у преузимању нових.

Ригорозно условљавање се примењује на све кандидате и потенцијалне кандидате. Било који нови корак у процесу приступања зависи од напретка сваке земље у спровођењу политичких и економских реформи. Како процес приступања подразумева дугорочне напоре, неопходно је да државе буду мотивисане за наставак реформи. ЕУ такође треба да повећа транспарентност процеса.

Институције ЕУ треба да се реформишу у складу са закључцима Европског савета из јуна 2006. године. Нови институционални поредак треба да се постигне до момента када следећа нова чланица буде спремна да приступи Унији. Финансирање ЕУ је такође једно од важних питања којима се треба позабавити у будућности. Способност ЕУ да прими нове чланице док истовремено одржава темпо интеграције биће од још већег значаја у будућности. Специјални извештај Комисије који се налази као додатак овом документу, предвиђа један приступ који има за циљ да обезбеди да ЕУ задржи капацитете за ефикасно функционисање у току реализације свог плана за проширење који треба да одговори на изазове током наредних година.

Нису све европске државе укључене у процес проширења. ЕУ је успоставила различите односе са другим земљама, између осталог и кроз Европску економску област, билатералне везе са Швајцарском, Европску политику суседства, као и стратешко партнерство са Русијом. Европска политика суседства има за циљ јачање просперитета, стабилности и добре владавине у земљама које се налазе у околини ЕУ, кроз продубљивање политичких веза и економске интеграције. Комисија ће ускоро изнети предлоге за јачање Европске политике суседства.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Надовезујући се на постојећу стратегију ЕУ, овај документ представља један приступ за извлачење поука из петог проширења, како би се пружила подршка државама на њиховом путу ка чланству, у циљу поспешивања подршке јавности за даља проширења, ради суочавања са изазовима проширења, обезбеђивања интеграционог капацитета ЕУ. Ово је основа за стварање унапређеног консензуса о проширењу.

2. Пето проширење

Проширење је показало своју трајну вредност као једна од најефикаснијих политика ЕУ, којом се успешно доприноси миру, стабилности и демократском развоју широм континента. Десет држава-чланица које су приступиле 2004. године наставиле су несметано да се интегришу у европске институције и политике. Демократски политички системи нових чланица су у целини наставили добро да функционишу. Они имају одличан ниво усклађености са европским правом и значајно су допринели раду европских институција. Институције ЕУ су наставиле ефикасно да функционишу. Проширење је повећало важност ЕУ у међународном политичком и економском животу и унапредило преговарачку снагу ЕУ у различитим форумима. На овај начин је обogaћено и културно наслеђе Уније.

Осим побољшања сигурности и стабилности у Европи, проширење је донело и многе економске користи. Нове државе-чланице убрзаним темпом достижу старе чланице. Старе државе-чланице су имале користи од нових трговинских и инвестиционих прилика. Проширење је уопштено гледано користило читавој економији ЕУ и помогло јој је да се боље суочи са изазовима глобализације¹. Прогресивно усвајање евра у новим чланицама, почев од Словеније 1. јануара 2007. године, допринеће овом позитивном тренду.

Проширена Унија је намеравала да постигне ефикаснију поделу рада и учинила је ЕУ спремнијом за такмичење на глобалном нивоу. Уопштено гледано, последње проширење је представљало катализатор економског раста и модернизације у ЕУ. Известан број важних студија је у последње време ово учионио више него јасним. На пример, конкретне користи су запажене у три државе-чланице које су увеле слободно кретање радника након приступања десет нових чланица. Њихове користи су се огледале у смислу повећаног националног прихода и пореских прихода, као и смањењу сиве економије. Радници из нових држава-чланица допринели су превазилажењу недостатка одређених професионалних профила на тржишту рада и добро су се прилагодили новим културним срединама². У светлу ових искустава, још пет држава-чланица су отвориле своја тржишта, а још две чланице су их делимично отвориле³.

Припрема Бугарске и Румуније за приступање ЕУ настављено је са ригорозним условљавањем, уз пуну подршку ЕУ. Обе државе су спровеле далекодосежне реформе током преговора о приступању. Међутим, у Извештајима Комисије о праћењу овог процеса из октобра 2005, маја 2006. и септембра 2006. године, подвучене су области где постоји посебна забринутост и где је неопходно уложити додатне напоре. Као резултат учињеног напретка, Бугарска и Румунија ће бити у положају да преузму права и одговорности из чланства 1. јануара 2007. године. Септембарски извештај износи

---

¹ Саопштење Комисије – Проширење, две године касније – Економски успех – COM(2006)200 од 03.05.2006.

² Саопштење Комисије – Извештај о функционисању прелазних решења изнет у Уговору о приступању из 2003. године (период 1. мај 2004 – 30. април 2006) – COM(2006)48 од 08.02.2006.

³ Потпуно отварање: мај 2004: Ирска, Велика Британија, Шведска - мај 2006: Шпанија, Грчка, Финска, Португал – јул 2006: Италија. Делимично отварање: Белгија, Француска.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

оштре услове како би се обезбедио континуирани напредак у процесу реформи у овим државама пре и након приступања. Такође је скренута пажња на одредбе у праву ЕУ и у Уговору о приступању како би се обезбедило очување ефикасности у функционисању европских политика и институција. Комисија се неће двоумити у погледу коришћења ових механизма кад год се јави потреба за тим.

Приступање Бугарске и Румуније показује оним земљама које се налазе у ранијој фази припреме за чланство да је њихов крајњи циљ остварљив. Такође су изнете и неке лекције које се сада уграђују у претприступну стратегију. Стога је јасно да питања као што је реформа правосуђа и борба против корупције и организованог криминала морају да се решавају од почетне фазе. На пример, Комисија промовише унапређење свести о томе како да се на најбољи начин обезбеди независност, објективност и ефикасност судства и да се спречи корупција. Осим тога, Комисија наглашава потребу за непрекидним реформама државне управе. Одговорна и ефикасна јавна служба, заснована на критеријумима за професионални развој, омогућава да се држава ефикасно припреми за приступање и да функционише као држава-чланица. Свака држава у целини има велике користи од горе поменутог.

Уопштено гледано, пето проширење је било знатан успех. Користи од проширења осећаће се још много година. Преко 100 милиона нових становника ЕУ, уз пораст прихода, помоћи ће у унапређењу европске економије. Проширење је донело виши стандард демократије и владавине права у Европи. Ојачана је сигурност свих грађана ЕУ и унапређен просперитет Уније.

3. Процес проширења

Политика проширења ЕУ је данас заснована на три основна принципа: консолидацији обавеза, условљавању и комуникацији.

Консолидација плана ЕУ за проширење подразумева да Унија пажљиво преузима нове обавезе, али поштује постојеће обавезе према земљама које већ учествују у процесу проширења. ЕУ је почела преговоре о приступању са Турском и Хрватском и понудила европску перспективу другим земљама на западном Балкану. Та обавеза је снажан подстрек овим земљама да наставе са реформама.

Строго али правично условљавање примењује се на све државе кандидате и потенцијалне кандидате. Сваки корак унапред зависи од напретка који одређена држава постиже у остваривању неопходних услова у свакој фази процеса приступања. Овај приступ доприноси консолидацији реформи и припремању нових чланица за испуњавање обавеза при приступању.

Како би проширење било успешно, ЕУ мора да обезбеди подршку својих грађана. Државе-чланице морају ефикасно да информишу своје грађане о процесу проширења и посебно о користима које ће имати грађани ЕУ. Демократска легитимност остаје од суштинске важности за процес приступања ЕУ.

3.1. Преговори о приступању

Преговори о приступању са Хрватском и Турском почели су у октобру 2005. године уз једногласну подршку земаља-чланица и пружен је даљи подстрек овим земљама за спровођење политичких и економских реформи и добросуседских односа. Они се спроводе на основу јасних и стриктних оквира за преговоре које је Савет једногласно усвојио. Темпо преговора зависи од темпа реформи у одређеној области.

Током преговора о приступању одређују се оквири по којима се државе кандидати обавезују да спроведу читав корпус европског законодавства и политика, познатији као

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

правна тековина ЕУ (*acquis*). Државе треба да прихвате и спроведу правну тековину, као и да се придржавају политичких циљева Уговора. Преговори омогућавају земљама кандидатима и ЕУ да се договоре о мерама које могу бити неопходне за олакšanu интеграцију. Свака држава се процењује по сопственим заслугама: преговори пружају могућност државама да покажу своје капацитете за остваривање неопходних реформи и да испуне све захтеве чланства.

Преговори се одвијају на структурисан начин. Од октобра 2005. године, процес “скрининга” је окупио стотине стручњака из Турске, Хрватске и Комисије у циљу тумачења правних тековина ЕУ, процене нивоа усклађености ових држава и анализе њихових планова за имплементацију. Процес скрининга је управо завршен за сва поглавља правних тековина ЕУ.

Након што је једно поглавље прегледано, државе-чланице одлучују на основу препоруке Комисије да ли неко поглавље може да буде отворено за преговоре, или о одређеним нивоима које државе кандидати морају да постигну пре него што се отворе преговори. При отварању преговора, Унија износи свој заједнички став, укључујући и одређене нивое који морају да се постигну како би се условно затворило неко поглавље.

Ови нивои су ново средство које је уведено након поука извучених из петог проширења. Њихова сврха је да се унапреди квалитет преговора тако што ће се пружити подстрек земљама кандидатима да спроводе неопходне реформе од најраније фазе. Нивои се могу измерити и повезати са кључним елементима поглавља правне тековине. Уопштено гледано, иницијални нивои се односе на кључне припреме за будуће усклађивање (као што су стратегије или акциони планови), и испуњавање уговорних обавеза које рефлектују захтеве у погледу правне тековине. Крајњи нивои се преваходно односе на законодавне мере, административне или судске органе, и период праћења примене тековине. За поглавља у области економије, ови нивои укључују и критеријуме за функционалну тржишну привреду.

Ако земља кандидат не испуњава више иницијалне нивое у поглављу о коме се тренутно преговара, Комисија може да предложи да се преговори о том поглављу суспендују. Ако држава кандидат не испуњава више крајње нивое у поглављу које је условно затворено, Комисија може да предложи државама-чланицама да се преговори о приступању у том поглављу поново отворе.

Унија очекује од земаља које учествују у преговорима да се ускладе са политичким критеријумима и да теже вишем стандарду током читавих преговора. Резултати дијалога са земљама о њиховом успеху у решавању питања у оквиру политичких критеријума достављаће се током читавог процеса преговарања. Комисија ће припремити дијалог са државама-чланицама и послати им извештаје у одговарајуће органе Савета. Осим тога, текући оквир преговора претпоставља поглавље о Правосуђу и основним правима, у оквиру кога треба да се дискутују политичка питања. Ово омогућава пажљиво праћење напретка у кључним областима.

Постојећи оквири за преговоре предвиђају суспендовање преговора у случају озбиљног и непрекидног кршења принципа слободе, демократије, поштовања људских права и основних слобода и владавине права. Посебна пажња која се обраћа на политичке реформе унапредиће квалитет преговора о приступању и стимулисаће неопходне реформе у земљама кандидатима.

Стога ће се резултати дијалога са државама о њиховим економским реформама такође износити током преговора. Комисија ће припремити дијалог са државама-чланицама и послати им извештаје у одговарајуће органе Савета. Овај дијалог ће се фокусирати на

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

испуњавање економских критеријума и на конвергенцију са европским привредама. Од суштинског је значаја пре приступања да земље које приступају поседују функционалне тржишне привреде које могу да се такмиче на унутрашњем тржишту. Предприступна помоћ ће бити прецизније усмеравана како би се омогућило остварење овог циља.

3.2. Претприступна стратегија

Партнерства за приступање и Европска партнерства су централни елемент претприступне стратегије. На основу закључака које Комисија износи у извештају о напретку сваке земље, Партнерство износи приоритете за сваку државу како би напредовале ка остварењу циља – чланству у ЕУ. Партнерства обезбеђују и оквир за подршку ЕУ у остваривању овог циља. Текућа партнерства су основана одлуком Савета почетком ове године. Комисија намерава да их ревидира крајем 2007. године. Комисија сада предлаже Европско партнерство за Црну Гору након што је постала независна.

Инструмент за претприступну помоћ

Од 1. јануара 2007. године, Комисија ће користити ново финансијско средство за промовисање модернизације, реформи и усклађивања са правном тековином ЕУ, Инструмент за претприступну помоћ (ИПА). Он ће у потпуности да замени раније облике подршке као што су Фар, Кардс, Испа и Сапард. Државе кандидати и потенцијални кандидати имају право на финансирање путем овог инструмента. Јединствени скуп правила и процедура, као и већа флексибилност, обезбедиће јачи ефекат и бољи однос вредност-новац у додељивању фондова ЕУ. У земље западног Балкана и Турску у наредних седам година биће уложено скоро 11.5 милијарди евра. Комисија представља вишегодишњи финансијски оквир који садржи оквирне суме за додељивање ИПА фондова за сваку земљу и за сваку већу компоненту.

Пошто су основни задаци пост-конфликтне обнове реализовани у Србији, Црној Гори и Бившој Југословенској Републици Македонији, Европска агенција за реконструкцију ће окончати своје активности до краја 2008. године. Спровођење помоћи, са приоритетима који су прилагођени новој стварности, преузеће делегације Комисије односно државне власти када буду спремне за то. Увођење ИПА такође омогућава ближу сарадњу са Европском инвестиционом банком, Европском банком за обнову и развој, Светском банком и другим међународним финансијским институцијама. Комисија ће се надовезати на постојећу сарадњу како би са својим партнерима обезбедила да се већина исплативих комбинација донација и кредита мобилише како би се пружила подршка модернизацији и развоју у читавом региону.

Спровођење матрице за имплементацију (road-map) за западни Балкан

Све државе западног Балкана напредовале су у реализацији своје европске перспективе, у оквиру матрице за имплементацију (*the road-map*) коју је изнела Комисија прошле године у свом стратешком документу о проширењу. Свака земља напредује у складу са својим достигнућима, у зависности од успеха у испуњавању захтева. Изузетно, успешна евиденција сваке земље о спровођењу обавеза у оквиру Споразума о стабилизацији и придруживању (укључујући и одредбе које се односе на трговину) представља кључни елемент за ЕУ да размотри пријаву за чланство.

Надовезујући се на Солунску агенду, ЕУ је у Салцбургу у марту 2006. године поновила своју опредељеност у погледу европске будућности држава западног Балкана и позвала ове државе да се јаче заложу за процес регионалне сарадње. Регионална сарадња остаје суштина дугорочне стабилности, економског развоја и помирења на западном Балкану.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Земље југоисточне Европе су се ове године договориле да образују нови оквир са већим власништвом, заснован на процесу сарадње у југоисточној Европи. Савет за регионалну сарадњу ће бити основан тако да окупи представнике југоисточне Европе са представницима међународне заједнице. Комисија снажно подржава овај процес. Комисија такође поздравља ступање на снагу Уговора о енергетској заједници 2006. године и Споразум о заједничком европском ваздушном простору.

Европска унија ће промовисати личне контакте, тако што ће повећати број стипендија за студенте и научне раднике и поједноставити процедуру за издавање виза. Грађани Хрватске су ослобођени виза за краткотрајне боравке. Комисија је предложила да је Савет власти за преговаре о споразумима за визне олакшице са другим земљама у региону, како би ови споразуми били потписани 2007. године. Овај предлог обухвата и реадмисију, осим у случају Албаније са којом је ЕУ већ закључила споразум о реадмисији. Осим тога, ЕУ ће наставити да пружа подршку у кључним областима као што су енергетика, саобраћај и економска сарадња.

Земље југоисточне Европе су у априлу 2006. године отвориле преговоре о регионалном споразуму о слободној трговини и поставиле су себи циљ да овај споразум закључе до краја 2006. године. Комисија и Пакт за стабилност у потпуности подржавају овај процес⁴. ЕУ ће ускоро увести дијагоналну кумулацију правила о пореклу у своје споразуме са Хрватском и БЈР Македонијом, а касније и са другим земљама. Овим ће се стимулирати регионална трговина и инвестиције. Албанија, Хрватска и БЈР Македонија су већ чланице СТО. Напори које ће Босна и Херцеговина, Црна Гора и Србија морати да уложе у скоријој будућности како би приступиле СТО помоћи ће им и у продубљивању регионалних трговинских веза, постизању економских реформи, као и спровођењу будућег Споразума о стабилизацији и придруживању.

4. Обезбеђивање подршке јавности за проширење

План за проширење садржи средства и начине којима ће се Унија суочити са многим од горе поменутих изазова. Европска перспектива која је понуђена земљама западног Балкана и Турској представља један важан катализатор реформи у овим државама. ЕУ ће у глобалу имати велике користи у погледу развоја, стабилности и безбедности. Међутим, јавност мора боље да буде обавештена о овом процесу. Од кључног је значаја да се саслушају грађани, решавају њихови разлози за забринутост и обезбеђују објективне информације. Државе-чланице морају, уз подршку Европског парламента и Комисије да буду промотери развоја свести. Државе-чланице треба, уз помоћ регионалних и локалних власти и невладиних организација које су најближе широкој јавности, да информишу о користима које је ова политика проширења донела грађанима проширене ЕУ.

У обезбеђивању подршке јавности за проширење, неопходно је да се унапреди и међусобно разумевање. У том циљу, Комисија је 2005. године лансирала грађански дијалог између ЕУ и држава кандидата односно потенцијалних кандидата. Овај програм има за циљ промовисање интеракције између цивилних сектора нпр. размена студената, студијске посете за новинаре, као и размена између удружења жена, синдиката и пословних заједница.

---

⁴ Пакт за стабилност југоисточне Европе је регионални политички оквир који је међународна заједница установила у јуну 1999. године како би пружила подршку напорима земаља да негују мир, демократију, поштовање људских права и економског просперитета, као и да се постигне стабилност у читавом региону. У току је његова трансформација у процес сарадње који је више у регионалном власништву.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Комисија ће предузети следеће мере:

- Комисија подржава унапређену транспарентност. Предлаже се да „скрининг извештаји“, одређени нивои неопходни за отварање преговора о поглављима, као и коначни ставови ЕУ буду јавног карактера.
- Комисија ће проширити своју подршку за дијалог у цивилном сектору, надовезујући се на оне мере које су до сада предузете у Турској и земљама западног Балкана.
- Комисија ће промовисати “личне” контакте у областима као што су образовање, истраживање и култура.
- Комисија ће наставити да прати јавно мњење о проширењу и да саслушава разлоге за забринутост грађана. Кроз своја представништва у државама-чланицама и делегације у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима она ће настојати да ефикасније обавештава јавност о политици проширења.
- Комисија ће развити један пријемчив систем информисања на „свакодневном“ језику за шире народне масе и за стручне кругове по питањима која се тичу проширења, односно кроз одређене интернет сајтове. Такође ће настојати да појасни практичне аспекте, нарочито о томе како се користи условљавање и процена утицаја.

5. Основни изазови у 2007. години

5.1. Изазови преостали из петог проширења

5.2. Државе кандидати

5.3. Потенцијалне државе кандидати

Србија

Србија треба да буде похваљена за озбиљан приступ након што је Црна Гора прогласила независност. Нови устав би требало да утаба стазу за јачање система владавине у земљи. Србија је постигла успех у обезбеђивању макроекономске стабилности, у спровођењу приватизације, као и у привлачењу страних директних инвестиција. Економска интеграција у ЕУ је унапредовала. Србија је такође напредовала у спровођењу реформе државне управе. У преговорима о Споразуму о стабилизацији и придруживању са ЕУ (ССП), српски административни апарат је показао значајне институционалне капацитете. Ово говори у прилог чињеници да је Србија у стању да достигне друге државе у региону на путу ка ЕУ, чим испуни услов за наставак преговора о ССП.

Комисија не омаловажава опсег изазова са којима се Србија суочава у садашњим политичким условима. Србија треба да заузме конструктиван став у погледу Косова. Перспектива евентуалног приступања ЕУ треба да буде поуздана и очигледна за све грађане Србије тако што ће се што пре наставити и брзо закључити преговори о Споразуму о стабилизацији и придруживању, чим Србија испуни услов пуне сарадње са Хашким Трибуналом. ЕУ такође настоји да становнике Србије укључи у основне европске токове уз помоћ визних олакшица⁵ и помагањем целисходнијег учешћа Србије у програмима Заједнице у областима попут образовања, омладине, истраживања и културе.

*Косово*⁶

---

⁵ Види страну 10 за више информација о визним олакшицама.

⁶ У складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

ЕУ наставља да се бави питањем Косова, кроз праћење стандарда, пружањем подршке и сарадњу са УНМИК, као и подржавањем процеса за решавање статуса који се спроводи под окриљем Специјалног изасланика Генералног секретара УН, Мартија Ахтисарија. ЕУ ће имати велику улогу у решавању статуса и његовој реализацији, када о овом статусу буде одлучио Савет безбедности Уједињених нација.

Решавање статуса мора да буде јасно са политичког и правног аспекта и да дефинише визију за будући развој Косова. Питање статуса Косова је *sui generis*, стога не поставља никакав преседан.

Ово ће дати додатну стимулацију косовским властима да наставе са реформама које су неопходне у кључним областима владавине права, економије, државне управе, као и да обезбеде основу за успешан трансфер надлежности са УНМИК. Мањинска права су и даље суштинско питање, као и учешће представника мањина у косовским институцијама.

Европска перспектива је од круцијалног значаја и свима који су укључени у процес приступања треба да пружи визију заједничке будућности у Европској унији.

6. Закључци и препоруке

На основу горе изнете анализе, Комисија износи следеће закључке:

1. Политика проширења ЕУ је и даље заснована на три принципа: консолидацији, условљавању и комуникацији. ЕУ поздравља напоре које су учиниле државе које се већ налазе у процесу приступања, али пажљива је када је у питању пружање нових обавеза. Темпо процеса приступања зависи од темпа реформи у држави кандидату.
2. Текућа стратегија проширења, у комбинацији са начинима и средствима за обезбеђивање капацитета ЕУ за примање нових чланица, представља основу за обнављање консензуса о проширењу.
3. Капацитет ЕУ за примање нових чланица одређују два фактора:
  - Одржавање импулса за јачање и продубљивање европских интеграција осигуравањем функционалног капацитета ЕУ. Ово је у интересу и садашњих и будућих грађана ЕУ;
  - Обезбедити да државе кандидати буду спремне да преузму обавезе које проистичу из чланства када се једном придруже, испуњавањем ригорозних услова. Ово испуњавање процењује Комисија на основу оштрог условљавања.
4. Интеграциони капацитет ЕУ разматраће се у свим кључним фазама процеса приступања. У својим мишљењима о кандидатури за чланство и током процеса преговарања, Комисија ће обезбедити процену утицаја приступања на кључне области економије. Ово ће државама-чланицама омогућити да дефинишу заједнички став ЕУ за преговоре о одређеним поглављима, укључујући, где је то потребно, и преговоре о периодима транзиције и др.
5. При процени утицаја будућих приступања на буџет, Комисија ће анализирати утицај на кључне политике, посебно на пољопривредску и кохезионе политике.
6. ЕУ мора да се постара да одржи и продуби развој саме Уније паралелно са испуњавањем свог дневног реда за проширење. Институционалне реформе треба да побољшају ефикасност одлучивања у проширеној ЕУ. Нова

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

институционална организација би требало да буде постигнута до момента када следећа нова чланица буде спремна да приступи Унији.

7. Комисија ће додатно унапредити квалитет процеса приступања. Нивои могу да се поставе и за отварање и за затварање поглавља, а обезбедиће основу за суспендовање или поновно отварање преговора о одређеним поглављима. Резултати политичких и економских дијалога биће изношени током процеса преговарања. Комплексна питања, као што је реформа правосуђа и борба против корупције, треба да се решавају већ у почетној фази процеса приступања.
8. Како би се повећала транспарентност, Комисија предлаже да кључни документи о којима се преговара буду доступни јавности, укључујући и процене утицаја, „скрининг извештаји“, референтни нивои за отварање поглавља и заједнички став ЕУ за преговоре.
9. Од суштинског је значаја да се обезбеди подршка јавности за проширење. Одржавање строгог карактера процеса и оштрог условљавања од суштинског је значаја за заштиту ове подршке, као и поверење у интеграцијске капацитете ЕУ. Такође је потребно унапредити информисање о проширењу. Потребно је да се саслушају грађани, реше њихови разлози за забринутост кроз одговарајуће политике и представи објективно стање ствари. Државе-чланице треба да играју главну улогу у свим овим аспектима. Комисија ће свој део да одигра заједно са Европским парламентом, националним, регионалним и локалним властима и невладиним организацијама.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

АНЕКС 1

Специјални извештај о капацитету ЕУ за интегрисање нових чланица

УВОД

Овај специјални извештај је саставни део главног извештаја о стратегији проширења за 2006. годину. Након захтева које је поставио Европски савет на састанку у јуну 2006. године, он се фокусира на средњорочна и дугорочна питања која се односе на капацитет ЕУ за интегрисање нових чланица. Изнет је један приступ којим се обезбеђује да Унија може да одржи и продуби сопствени развој, у смислу политика и институција, паралелно са испуњавањем своје агенде за проширење и суочавањем са великим светским изазовима.

Године 1993. на састанку Европског савета у Копенхагену закључено је да је "капацитет Уније да прима нове чланице, док одржава импулс европских интеграција, веома важан чинилац у општем интересу Уније и држава-кандидата". Као што је наведено у стратешком извештају Комисије из 2005. године и потврђено у јуну 2006. године од стране Европског савета, темпо проширења мора да узима у обзир и интеграциони капацитет ЕУ.

ЕУ мора да обезбеди одржавање и продубљивање сопственог развоја док испуњава свој план проширења. Институционална реформа је неопходна како би се унапредила ефикасност процеса одлучивања у проширеној ЕУ. Нова институционална организација мора да буде реализована до момента када следећа држава-чланица буде спремна да приступи Унији.

Проширење подразумева заједнички пројекат заснован на заједничким принципима, политикама и институцијама. Унија мора да се постара да одржи своје капацитете за равноправно деловање и одлучивање у оквиру својих институција, као и да спроводи амбициозне заједничке политике које добро функционишу и доводе до остварења циљева.

Апсорпциона моћ ЕУ тј. њени интеграциони капацитети одређени су развојем политика и институција ЕУ, као и трансформисањем кандидата у добро припремљене државне-чланице. Капацитет будућих чланица за приступање Унији оштро оцењује Европска комисија на основу строгог условљавања. Интеграциона моћ подразумева моћ ЕУ да прими нове чланице у одређеном тренутку или у одређеном периоду, без угрожавања политичких и економских циљева које дефинишу Уговори. Стога је ово први и најважнији функционални концепт. Комисија ће у будућности припремати процене утицаја у свим кључним фазама процеса приступања. При састављању ових процена, узимаће се у обзир специфичности сваке државе.

ЕУ се проширивала пет пута тако да је порасла са шест на 25, а ускоро и на 27 држава-чланица. Ова проширења су знатно допринела уједињавању Европе, неговању демократије, људских права и стабилности широм континента. Она су стимулисала развој нових политика ЕУ, у областима као што су економска и друштвена кохезија, спољни односи и заштита животне средине. Унутрашње тржиште, Шенгенска област и евро развијали су се паралелно. Пето проширење 2004. године, скорашње приступања Бугарске и Румуније, увећало је значај ЕУ у свету и створило посебне економске предности, у смислу трговине, инвестиција и економског развоја. Истовремено, ЕУ је наставила да развија и примењује нове политике, на пример у области правосуђа, слободе и безбедности. Проширење ЕУ се одвијало паралелно са продубљивањем европских интеграција.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Тренутни план проширења заснован је на стратегији која се састоји од три основна принципа: консолидације, условљавања и комуникације. Он обухвата земље западног Балкана и Турску, које су на различитим етапама свог пута ка ЕУ. Ове земље су од Европског савета добиле јасну европску перспективу када испуне неопходне услове. ЕУ поштује постојеће обавезе према земљама које су у току приступања, али је пажљива када је у питању преузимање нових обавеза.

У овом тренутку се чини мало вероватно да ће у будућности нека велика група земаља истовремено да приступи Унији. Кандидати и потенцијални кандидати се знатно разликују у погледу политичког и економског развоја, као и административних капацитета. Следећа приступања ће се вероватно догодити у средњем односно дужем року, с обзиром на тренутно стање претприступних припрема.

ЕУ може успешно да прими нове чланице под условом да њен сопствени развој добро напредује и да земље кандидати могу да испуне своје обавезе као чланице. Грађани ЕУ такође морају да буду спремни за даље проширење, као и да буду свеснији тога колики је улог. Овим ће се побољшати демократска легитимност читавог процеса у смислу перцепције шире јавности. Приступ који је представљен у овом документу заснива се на:

- Обезбеђењу капацитета ЕУ да одржи импулс европских интеграција;
- Обезбеђивању да земље кандидати испуњавају ригорозне услове;
- Бољој комуникацији.

Питање спољних граница Европске уније је било често постављано током протеклих година. Ово је омогућило Комисији да донесе неколико закључака. Појам 'европски' представља комбинацију географских, историјских и културних елемената који доприносе стварању европског идентитета. Заједничке идеје, вредности и културна интеракција не могу да се посматрају као једноставна ванвременска формула и подложни су променама од стране сваке следеће генерације.

Правну основу за проширење представља члан 49 Уговора о Европској унији, који каже да *“свака европска држава која поштује принципе прописане чланом 6(1) може да се кандидује за чланство у Унији”*. Међутим, ова одредба уговора не значи да све европске земље морају да се кандидују, нити да ЕУ мора да прихвати све кандидатуре. Европску унију на првом и најважнијем месту дефинишу њене вредности.

КРАТАК ИСТОРИЈАТ ИНТЕГРАТИВНИХ КАПАЦИТЕТА ЕУ

Унија је проценила своје капацитете за интеграцију нових чланица у прошлом проширењу. Мишљење Комисије о кандидатури за чланство служило је као основа за Савет да одлучи о отварању преговора о приступању. Они су процењивали способност држава кандидата да преузму обавезе које проистичу из чланства, укључујући и преузимање политика ЕУ. У случају прва четири проширења, ова мишљења су садржала и општу анализу утицаја приступања на Унију, у областима као што је функционисање ротационог председништва Саветом, процена нето финансијских трансфера на основу постојећих заједничких политика, или увођење нових званичних језика у ЕУ.

Комисија је 2004. године представила студију о питањима која се тичу могућег приступања Турске, заједно са препорукама о отварању преговора о приступању. Ова студија је проценила да ће се неопходне припреме за приступање протегнути и дубоко у следећу деценију. Представљене су процене буџетског утицаја приступања Турске и идентификоване области које ће вероватно представљати веће изазове: пољопривреда, политика кохезије, енергетика, миграције, спољне границе и спољна политика.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

У припремању протеклих проширења, Комисија је у посебним документима анализирила последице које по ЕУ имају заједничка питања која се тичу неколико кандидатура за чланство. Комисија је нагласила јачање институција ЕУ, даљу економску интеграцију и развој заједничких политика као предуслове за европску интеграцију.

Године 1997. Комисија је проценила могуће утицаје петог проширења и предложила буџетске и економске реформе у припреми за приступање. Кључни циљ "Агенде 2000" био је да се обезбеди спремност економских политика ЕУ за проширење.

Са економског аспекта, ЕУ је почела да се припрема за пету рунду проширења још 1991. године, када је ЕУ потписала прве Европске споразуме са земљама централне и источне Европе. Као резултат ових споразума, ЕУ је убрзо постала трговински партнер ових земаља. Већи део билатералне трговине индустријским производима између ЕУ и ових земаља либерализован је много пре приступања, што је знатно олакшало економску интеграцију.

Економска интеграција са Турском олакшана је царинском унијом која је стимулисала економске реформе и динамичност. Земље западног Балкана се припремају кроз Споразуме о стабилизацији и придруживању који предвиђају прогресивну либерализацију трговине и економску подршку. Паралелно проширење и модернизација Споразума о слободној трговини средњеевропских земаља (ЦЕФТА) утабава пут за дубљу економску интеграцију у југоисточној Европи.

Процена способности ЕУ да интегрише нове чланице наставила се током преговора о приступању. Комисија је предложила мере које треба применити како би се решавао утицај проширења на садашње чланице, посебно у различитим областима економске политике. У пето проширење је овде било укључено кретање радника и друмски саобраћај. Процена Комисије о буџету неопходном за финансирање петог проширења представљала је основу за закључење преговора, као и за и пољопривредне фондове.

Унија је пружала помоћ земљама кандидатима у припремању за преузимање будућих обавеза из чланства. За пето проширење је уведена претприступна стратегија. Она подразумева блиско праћење и редовно извештавање о напретку који чини свака држава, одређивање приоритета кроз партнерства у приступању, као и финансијску помоћ. Далекосежни споразуми о придруживању дозволили су државама кандидатима да преузму нека права и обавезе из правне тековине ЕУ пре него што приступе, у областима као што су јединствено тржиште, политика конкуренције, интелектуална својина, поморски саобраћај и сертификација индустријских производа. Државе кандидати су учествовале у органима ЕУ и комисијама. Након потписивања уговора о приступању, земље приступнице су учествовале као посматрачи у процесу креирања законодавства.

Ова стратегија, која је за циљ имала да омогући несметано припремање земаља кандидата, олакшала је њихово интегрисање у ЕУ. Две године након приступања, десет нових држава-чланица су постигле одличан ниво усклађености са европским законодавством, као што је наведено у процени Комисије о унутрашњем тржишту и у извештајима о спровођењу законодавства ЕУ. Економски утицај њиховог приступања био је позитиван. Институције су наставиле да функционишу и да доносе одлуке; нове чланице играће активну улогу.

Комисија је спровела истраживање о економским аспектима проширења две године након проширења од 1. маја 2004. године. Ова студија показује да је искуство у

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

протекле две године било углавном позитивно⁷. Проширење на исток је убрзало развој и отварање нових радних места у европској привреди. Пажљиво припремање проширења током протекле деценије од пресудног је значаја било за постизање овог успешног исхода.

Већина грађана ЕУ и земаља кандидата подржава проширење. Међутим, улози су велики и још увек постоји одређена доза забринутости и неразумевања јавности у погледу проширења. Потребно је позабавити се овим аспектом.

ИНТЕГРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ ЕУ ДАНАС

Унија мора да се постара да одржи капацитете за функционисање у интересу својих садашњих и будућих грађана. Док се сама Унија припрема за даље институционалне реформе, наставиће се и пажљиво руковођен процес приступања.

Овај одељак представља приступ за процену капацитета ЕУ за будућа проширења, на основу ранијих искустава.

Обезбеђивање капацитета ЕУ да одржи импулс европских интеграција

Капацитет Уније да одржи импулс европских интеграција током проширивања има три основне компоненте: институције, заједничке политике и буџет. Унија мора да обезбеди да њене институције наставе да функционишу ефикасно, да њене политике постижу своје циљеве, као и да буџет одговара својим циљевима и својим финансијским изворима.

Институције

ЕУ нису потребне нове институције само из разлога проширивања; њој су оне потребне из разлога да би Унија у овом уређењу могла боље да функционише. Унија треба да обезбеди да њене институције и процес одлучивања и даље буду ефикасни и поуздани, како због садашњих чланица тако и у светлу будућег проширивања.

У претходним проширењима, интегрисање земаља приступница у институције ЕУ представљале су део преговора о приступању. Консеквентна прилагођавања институционалних одредби учињена су у одговарајућим Уговорима о приступању. Последњем проширењу су претходиле институционалне реформе. Институционалне одредбе у Уговорима о приступању са десет нових чланица које су приступиле 2004. године и придружења Бугарске и Румуније заснивају се на Уговору из Нице.

Уговор из Нице обезбеђује правила за 27 држава-чланица, укључујући приступање Бугарске и Румуније. У Уговору се наводи да када Унија буде бројала 27 држава-чланица, број чланова Комисије ће бити мањи од броја чланица. Број чланова Комисије једногласно ће одређивати Савет. Ово правило се примењује на прву Комисију након приступања 27. чланице. Савет ће такође усвојити примену одговарајућих процедура за систем ротације заснованих на принципу једнакости.

Уговор из Нице не предвиђа прилагођавање састава и функционисања других институција за Унију која броји више од 27 чланица. Расподела места у Европском парламенту и обрачунавање гласова у Савету очигледно имају суштински значај за капацитет ЕУ за доношење одлука. Стога ће ЕУ, пре даљег проширења, морати да одлучи о опсегу и суштини ових институционалних реформи.

---

⁷ Саопштење Комисије – Проширење, две године касније – Економски успех – COM(2006)200 од 03.05.2006.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Проширење ће такође имати практичне импликације на функционисање институција, као што је коришћење језика. Процена утицаја проширења на институције ЕУ ће бити укључено у мишљења Комисије о свим будућим кандидатурама за чланство у ЕУ.

Потребно је постићи ново институционално окружење до тренутка када нова чланица буде спремна да приступи Унији. Боље функционисање ЕУ је у интересу будуће европске перспективе у проширеној Унији.

Политике ЕУ

Протекла проширења су ојачала политике ЕУ, пошто су нове чланице донеле своја национална искуства и политичке оријентације у европско предузетништво. Садашња правна тековина ЕУ, у областима разноликим попут кохезионе политике, пољопривреде, рибарства, заштите животне средине, спољних односа, транспарентности, одговорности и европског грађанства делом рефлектују утицај протеклих проширења. Неке политике ЕУ донеће још више користи ако се прошире на више земаља под одговарајућим условима, као на пример унутрашње тржиште, област правосуђа, слободе и безбедности.

Унија треба да буде у позицији, паралелно са ширењем, да настави са развојем и применом заједничких политика у свим областима. Процена утицаја проширења на политике ЕУ одиграће се у свим кључним фазама процеса проширења.

Свако мишљење Комисије о кандидатури једне државе за чланство у ЕУ у будућности ће укључивати и процену утицаја њеног приступања на политике ЕУ. Ово ће се такође огледати у оквиру којим се постављају задаци за преговоре о приступању.

Преговарачки оквир за Хрватску и Турску предвиђа скуп мера како би се обезбедило несметано интегрисање у политике ЕУ. Он такође одређује мере за обезбеђивање адекватног функционисања политика ЕУ након проширења, као што су транзициони периоди, одступања, посебни договори и трајне заштитне мере.

Комисија ће проучити утицај будућих проширења на пољопривредну и кохезионе политике при процени утицаја проширења на буџет. У обзир ће бити узет и будући развој ових политика.

Током преговора о приступању, Комисија ће урадити темељну процену утицаја приступања на кључне политике, укључујући кретање радне снаге, контролу граница, пољопривреду, кохезиону политику и саобраћај. Сличне процене ће бити спроведене и у областима енергетике, као и спољне и безбедносне политике, такође узимајући у обзир стратешке мотиве ЕУ за проширење у смислу повећања стабилности, спољнополитичких и безбедносних аспеката, или за обезбеђивање енергетских резерви. Овим ће се омогућити државама-чланицама да дефинишу заједничке ставове ЕУ за преговоре о поглављима која се односе, укључујући и, где је потребно, транзиционе периоде или друге договоре, уз потпуно разумевање могућих утицаја.

Буџет ЕУ

Унија треба да буде у позицији да настави са одрживим финансирањем својих политика на одговарајући начин. Утицај проширења на буџет ЕУ пажљиво ће се процењивати током процеса проширивања. Свако мишљење Комисије о кандидатури неке државе за чланство у ЕУ садржаваће и процену о утицају на буџет.

Пре сваког наредног приступања, ЕУ мора да одреди колика су укупна буџетска средства неопходна. На основу тога, Комисија ће предложити, у свим будућим преговорима о приступању, пакет неопходних финансијских мера. Анализа Комисије

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

ће узети у обзир и буџетске аспекте и повећану економску динамику која се ствара новим приступањима.

Обезбеђивање да државе кандидати испуњавају ригорозне услове

Условљавање је један од стубова стратегије Комисије за проширење. Добра припремљеност држава кандидата олакшава њихову несметану интеграцију у ЕУ. Даље унапређење квалитета припрема добија кључни значај како се развија опсег активности ЕУ. Овим се гарантује строга примена условљавања током претприступне фазе, као и детаљно испуњавање захтева у свакој фази процеса приступања.

Као део претприступне стратегије, Комисија ће блиско пратити напредак који чини свака земља у проширењу. Ово праћење ће бити засновано на политичким, економским и критеријумима за чланство из правне тековине ЕУ. Комисија ће посебну пажњу посветити успостављању структура потребних за обезбеђивање владавине права. Ово подразумева административне и правосудне капацитете и борбу против превара и корупције. Ова питања треба да се решавају већ од почетне фазе претприступног процеса.

На основу својих закључака, Комисија ће предложити краткорочне и средњорочне приоритете за реформе у свакој држави у оквиру Партнерстава за приступање или Европских партнерстава. Ови политички оквири су се показали као ефикасно средство за одређивање приоритета током припрема за пето проширење. Комисија ће редовно предлагати ажурирање. Финансијска помоћ која се обезбеђује државама у проширењу фокусираће се на реформе које су идентификоване као приоритети из партнерства. Увођење јединственог новог финансијског инструмента 2007. године који ће да покрије све претприступне потребе, учиниће подршку коју ЕУ пружа током припрема за чланство још ефикаснијом.

Споразуми о приступању са земљама које се придружују играју централну улогу у припремама тих држава. Комисија ће проверавати усклађеност са обавезама. Задовољавајући учинак у спровођењу билатералних обавеза је суштински елемент за ЕУ у разматрању сваке кандидатуре за чланство.

Напредак у преговорима о приступању ће бити одређени успехом у испуњавању захтева за приступање који су одређени преговарачким оквирима, а процењеним на основу достигнућа сваке земље. Од земаља кандидата ће се очекивати да покажу успех у постизању прецизних нивоа пре него што се отвори или затвори преговарање о неком поглављу. Неуспех у постизању тих нивоа може да доведе до суспендовања или поновног отварања преговора о одређеном поглављу.

У будућности ће постојати уска повезаност између напретка политичких реформи и укупног темпа преговора. Резултати дијалога са државама о напретку који су постигле у испуњавању политичких критеријума за чланство биће директно изнети током процеса преговарања. Комисија ће припремити дијалог са државама-чланицама и извести их накнадно путем одговарајућих органа Савета. Нова уређења су успостављени у оквиру Савета како би се државници из земаља-чланица одговорни за надгледање напретка реформи и званичници који су задужени за преговоре о приступању састајали у истој радној групи.

Осим тога, садашњи оквир за преговоре садржи и одељак о правосуђу и основним правима, у оквиру кога се решавају политичка питања. Овим је омогућено пажљиво праћење напретка у кључним областима. Преговори о приступању могу да буду суспендовани у случају непрекидног кршења принципа слободе, демократије, поштовања људских права и основних слобода, као и владавине права.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Стога ће резултати дијалога са државама о њиховим економским реформама такође бити изнети током преговора. Комисија ће припремити дијалог са државама-чланицама и извести их накнадно путем одговарајућих органа Савета. Овај дијалог ће се фокусирати на испуњење економских критеријума и конвергенцију са привадама ЕУ. Од кључног је значаја да пре приступања државе које приступају имају функционалне тржишне привреде које могу да се такмиче на унутрашњем тржишту. Претприступна помоћ ће се прецизније фокусирати на остварење овог циља.

Заједно са преговарачким оквиром и установљавањем нивоа за отварање или затварање преговора о неким поглављима, оваква уређења ће обезбедити ригорозан приступ преговорима о приступању.

Док државе могу да настоје да поставе своје жељене дазуме за приступање како би усмериле своје напоре у реформама, ЕУ треба да се уздржи од одређивања ових датума све до пред крај преговора о приступању. Треба се придржавати принципа да датум окончања преговора о приступању зависи од напретка који држава постигне.

Боља комуникација

Демократска легитимност је од суштинске важности за процес проширења ЕУ. Сваку кључну одлуку која води до приступања неке земље треба да донесу једногласно и демократски изабране владе држава-чланица и земаља кандидата. Националне скупштине треба да ратификују одлуке. Европски парламент, чији чланови се директно бирају, даје свој пристанак на одлуке.

Демократска легитимност такође подразумева Европу која узима у обзир очекивања својих грађана и која решава питања њихове забринутости кроз одговарајуће политике. За сваку од својих политика, укључујући и проширење, ЕУ мора да добије сагласност својих грађана. Одржавање строгаће у процесу и оштрог условљавања од суштинског је значаја за очување ове подршке, као и поверење у интегративни капацитет ЕУ. Осим тога, боља комуникација је суштина политике проширења ЕУ. Ранија проширења су у великој мери имала подршку јавности, али су такође водила до одређених сумњи и погрешних представа. Грађани морају боље да се припреме за будућа проширења.

ЕУ мора на бољи начин да информисе о предностима и изазовима проширења. Превасходно је задатак држава-чланица и земаља кандидата да објасне и одбране изборе које су направиле. Лидери на националном, регионалном и локалном нивоу треба да схвате забринутост својих чинилаца и да директно са њима разговарају. Државе-чланице које су и саме учеснице процеса проширења треба на бољи начин својим грађанима да појасне конкретне користи које могу да очекују од проширења. Комисија ће одиграти своју улогу заједно са Европским парламентом, националним, регионалним и локалним властима, академским институцијама и интелектуалним круговима, као и невладиним организацијама. Комисија ће посебно унапређивати доступност објективних информација у пријемчивом облику. Ово се тиче питања из домена политике проширења, као и практичних примера као што је примена условљавања кроз праћење реформи, одређивање нивоа и процена утицаја.

Унија, њене чланице и земље-кандидати треба да интензивирају напоре за неговање међусобног познавања и разумевања, као и да развију власништво над заједничким европским пројектом. Потребно је улагати одрживе напоре током више година. Дијалог грађанског друштва који је установљен са Турском 2004. године и проширен на западни Балкан 2006. године треба додатно да се развија. Комисија намерава да овај дијалог прошири и на друге секторе привреде и друштва. Исто ће учинити и у вези са Економском и Социјалном комисијом региона као и са другим органима који делују у

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

овој области. Веома је важно да се грађани укључе у овај дијалог и да се њихова забринутост и погрешна представа решавају на адекватан начин.

Комисија подржава већу транспарентност као средство за приближавање процеса проширења грађанима. Комисија већ објављује своја мишљења о кандидатурама за чланство, као и извештај о напретку сваке државе. Објавила је и преговарачке оквире за Хрватску и Турску. Сада треба објавити и остале кључне документе у вези са преговорима о приступању. У петом проширењу ово је била пракса у многим земљама кандидатима у погледу њихове преговарачке позиције. Комисија сматра да извештаји о праћењу, референтни нивои за отварање преговора о одређеним поглављима и преговарачке позиције ЕУ треба да буду доступне преко интернета.

Приступ који је изнет у овом извештају ојачаће демократску основу за процес проширења. У интересу је свих актера у процесу да се избегне јаз између креатора политике и јавности. Лекције из петог проширења помоћи ће Унији да унапреди овај процес током наредних година.

АНЕКС 2

Закључци о Албанији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Бившој Југословенској Републици Македонији, Црној Гори, Србији, Косову⁸, Турској

Србија

У погледу **политичких критеријума**, Србија је напредовала у складу са Европским партнерством. Међутим, и даље преостаје неколицина питања за решавање. На првом месту, Србија још увек није испунила своју међународну обавезу пуне сарадње са Хашким Трибуналом, што је услов за настављање преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању.

У погледу **демократије и владавине права**, након отцепљења Црне Горе Србија је постала наследник државне заједнице Србија и Црна Гора, у складу са Уставном повељом државне заједнице. Власти су овај процес спровеле на веома одговоран начин. Решавање различитих питања између две републике реализовано је несметано. Србија је преузела политике и институције државне заједнице, али читав процес није још увек завршен.

Усвајање новог *Устава* је позитиван развој. Међутим, постоји одређена забринутост, посебно у погледу независности судства. Уставни оквир мора пажљиво да се развија и примењује како би се ојачала демократија и владавина права и како би се обезбедила будућа усклађеност са чланством у ЕУ. У погледу Косова, његов будући статус ће бити одређен кроз политички процес установљен у складу са Резолуцијом 1244.

Скупштина Србије је наставила интензивну законодавну активност. Унапређена је њена транспарентност и отвореност за јавност. Поздравља се ревизија њеног правилника. Међутим, у функционисању се могу приметити одређене слабости. Неким посланицима је одузет мандат на веома контроверзан начин. *Владине* активности су постале транспарентније. Канцеларија за придруживање ЕУ је наставила са добрим радом, посебно у погледу Акционог плана за спровођење Европског партнерства. Међутим, недостатак координације у оквиру Владе и даље постоји. Ресорна министарства још увек поседују неуједначене капацитете и ресурсе за бављење питањима у области европских интеграција.

У погледу *реформе државне управе*, као кључног приоритета из Европског партнерства, учињен је напредак у успостављању законског оквира за државну службу, што је сада у складу са општим европским стандардима. Србија поседује добар административни капацитет у многим областима, који треба додатно развијати у читавој управи. Скупштина још увек није именовала омбудсмана као што је предвиђено одговарајућим законом.

Реформа *војске* се наставља, али са потешкоћама и уз противљење појединих елемената у оквиру војске. Цивилна контрола над војском, што је кључни приоритет из Европског партнерства, још увек је недовољна. Нови Устав и ревидирани скупштински правилник одређују основе за ефикаснију цивилну контролу.

---

⁸ У складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

Стратегија за реформу *судства* је усвојена и њена примена је почела. Међутим, независност судства, као питање које представља један од кључних приоритета из Европског партнерства, још увек је под значајним политичким утицајем. Позитиван развој догађаја се примећује у погледу бржег рада трговинских судова. Ефикасност судске администрације још увек није задовољавајућа. Оснивање административних и апелационих судова је опет одложено.

Усвојена је Национална стратегија и одговарајући Акциони план за *борбу против корупције*. Видљиви резултати су постигнути у неким секторима. Међутим, корупција и даље представља разлог за забринутост. Неопходно је установити јасан и ефикасан институционални оквир.

У погледу *људских права и заштите мањина*, општа ситуација у области људских права је наставила да се поправља. Министарство државне заједнице за људска и мањинска права замењено је једном канцеларијом под надлежношћу премијера. Међутим, потребно је испитати функционисање ове канцеларије. Нови закон о црквама и верским организацијама не гарантује једнак третман свим верским групама. Још увек недостаје свобухватан закон за спречавање дискриминације и неопходно је уложити додатне напоре за унапређење толеранције. Такође су потребни додатни напори за спречавање мучења. Питање повраћаја имовине још увек је нерешено.

Предузете су одређене мере за унапређење учешћа припадника *мањина* у образовном систему и њихове заступљености у државној управи. Међутим, још увек постоје одређени проблеми у погледу информисања на језицима мањина. Међуетничка ситуација у Војводини се побољшава. Ситуација у јужној Србији је још увек затегнута. У Санцаку је било неколико инцидената у бошњачкој заједници. Влада је усвојила неколицину акционих планова који се односе на ромску популацију. Међутим, њихова ситуација је још увек нестабилна. Локална интеграција избеглица и посебно осетљивих категорија, и даље је компликована.

У погледу *регионалних питања и међународних обавеза*, Србија је наставила да доприноси *регионалној* сарадњи и да спроводи политике у циљу унапређења односа са суседима. Учињен је напредак у погледу регионалне сарадње у областима ваздушног саобраћаја, саобраћајне инфраструктуре и енергетике. Србија још увек није испунила своју међународну обавезу пуне сарадње са Хашким Трибуналом, што је један од главних приоритета из Европског партнерства. Власти Србије учествују у политичким разговорима о будућем статусу Косова, који су започели 2005. године под окриљем УН. Међутим, Београд није подржао учешће Срба са Косова у привременим органима самоуправе. Србија мора да заузме конструктиван приступ у складу са кључним приоритетима из Европског партнерства.

У погледу *економских критеријума*, Србија ја учинила знатан напредак у успостављању функционалне тржишне привреде. Стабилизација и реформе морају да се наставе како би њена привреда била у стању да се суочи са притиском конкуренције и тржишних сила у оквиру Уније.

Консензус о правцу економске политике и реформи је углавном одржан током 2005. године. Економски развој је настављен. Дефицит текућег биланса је смањен, потпомогнут опоравком извоза. Девизне резерве су повећане снажним капиталним приливом у облику прихода од приватизације, као и страних

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

кредита пословних и комерцијалних банака. Стране директне инвестиције (СДИ) наставиле су да расту, нарочито у вези са приватизацијом. Монетарна политика је пооштрена, а фискална консолидација се наставила у 2005. години због смањења расхода и јаке пореске политике. Општи државни дуг се смањивао. Осетан напредак је учињен у погледу реформе пензијског система и регистрације предузећа. Приватизација друштвених предузећа и банкарског сектора је унапредовала. Припрема за реструктурирање и приватизацију државних предузећа је интензивирана. Одређени напредак је учињен у стварању одговарајућег регулаторног оквира за индустрију. Економска интеграција у ЕУ је такође напредовала.

Међутим, инфлација и спољни дефицит су и даље прилично високи. Од почетка 2006. године, фискална консолидација је у застоју. Предвиђено убрзање јавних инвестиција прети да угрози даљу фискалну консолидацију и макроекономску стабилност. Спољни дуг је порастао са повећањем кредита у приватном сектору. Незапосленост је у порасту. Гринфилд инвестиције су и даље занемарљиве. Сектор предузећа је у основи слаб, између осталог и због недостатка конкуренције на домаћим тржиштима и спорог напретка у реструктурирању предузећа, приватизацији и процедура за излазак са тржишта. Ново законодавство о стечају још увек се не примењује редовно. Тржиште капитала је још увек у повоју. Интервенција државе у привреди је и даље доминантна.

Србија је учинила добар напредак у хармонизацији прописа и политика са **европским стандардима** у већини области. Уопштено гледано, Србија је наставила да јача административне капацитете како би могла адекватно да примењује ССП. Међутим, на путу ка будућој европској интеграцији, неопходно је уложити велике напоре како би се заокружио законодавни процес и примена у областима где почивају велики интереси.

Србија је напредовала у правном и административном приближавању правним тековинама ЕУ у области **унутрашњег тржишта**. У циљу испуњења захтева ИЗ Споразума о стабилизацији и придруживању, Србија је током протекле године уложила велике напоре за хармонизацију домаћег законодавства са прописима ЕУ. Посебан напредак је забележен у областима *стандардизације, процене усклађености и акредитације, метрологије, кретања услуга, заштите конкуренције, компанијском праву и царинским прописима*. Законски оквир у области стандардизације, сертификације и метрологије је сада установљен и треба да се почне са његовом применом. Један скуп закона у области финансијских услуга је усвојен како би се додатно ускладила правила са онима која постоје у ЕУ. Независно тело за заштиту конкуренције је коначно основано. Царинска администрација је знатно унапредовала у контроли и управљању царинским законодавством.

У неким областима Србија треба да предузме додатне мере не само у примени већ и у извлачењу знатних користи из будућег Споразума. Потребно је ојачати административне структуре, посебно у областима као што је *опорезивање, контрола државне помоћи, јавне набавке, права интелектуалне својине и заштита потрошача*. Законски оквир је унапређен у области јавних набавки и заштити права интелектуалне својине. Потребно је уложити додатне напоре да би се постигао адекватан ниво примене и спровођења. Србија мора да ревидира дискриминаторно опорезивање стране робе и да приступи европском кодексу

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

понашања у пословном опорезивању. Правни оквир за контролу државне помоћи треба да буде усвојен а административни капацитети ојачани. Савет за заштиту потрошача треба додатно да се ојача.

У вези са *секторским политикама*, Србија је учинила напредак у многим областима: образовање, запошљавање и социјална политика, *политика МСП, статистика, енергетика, авијација и саобраћајна инфраструктура*. Србија треба да успостави нови законски оквир за више образовање. Србија је наставила са ефикасном применом Европске повеље о МСП. Србија је уложила напоре у реформисање и модернизацију пољопривредног сектора и активно делује на побољшању саобраћајних мрежа у региону. Србија је потписала Споразум о заједничком европском ваздушном простору. Србија активно учествује у примени Меморандума о разумевању у области развоја Кључне регионалне саобраћајне мреже, као и у Опсерваторији за транспорт југоисточне Европе. Србија је ратификовала Уговор о енергетској заједници.

У неким областима је неопходно додатно деловати како би се реализовале обавезе из будућег ССП и приоритети из Европског партнерства. Ово подразумева усклађивање са прописима ЕУ у областима *безбедности хране, животне средине, информационог друштва и финансијске контроле*. У погледу безбедности хране, треба ојачати постојеће административне капацитете, посебно у фитосанитарној области. У области животне средине, Србија мора да ојача административне капацитете, да развије ново законодавство и да обезбеди адекватну примену и спровођење. У области информационих технологија, регулаторне власти за телекомуникације морају да се ојачају и да се унапреди конкуренција у сектору. У области медија је ситуација забрињавајућа у погледу правног оквира, посебно у вези са капацитетима регулаторног тела. У области финансијске контроле, Србија мора да усвоји стратегију за оснивање система за јавну интерну финансијску контролу.

У областима *правосуђа, слободе и безбедности*, Србија је преузела одговарајуће надлежности државне заједнице у погледу *политике виза, контроле граница, азила и миграција*. Закон о странцима који ће дефинисати будући визни режим треба да се усвоји. Национална стратегија за интегрисану контролу граница и акциони план за њену примену су усвојени. Закон о државним границама још увек није усвојен. Пренос контроле над границама са војске на цивилне власти је у току. У области азила, потребно је усвојити применљиво законодавство које ће регулисати процедуре за примање и заштиту азиланата. Постоји недостатак адекватне инфраструктуре и квалификованог особља. Потписан је један број споразума о реадмисији. Правни и финансијски оквир за интегрисање људи који су примљени још увек недостаје. Одређени резултати су постигнути у борби против илегалних миграција, али ово још увек представља проблематичну област.

Примена новог закона о *полицији* је веома спора. Законодавство о службама безбедности још увек није усвојено. Законодавство у области борбе против *прања новца* је унапређено, али још увек не постоји довољна сарадња између надлежних органа.

Организовани криминал је посебно забрињавајућа област. Акциони план за спровођење Националне стратегије за борбу против организованог криминала још увек није завршен. Постоји потреба да се додатно ојачају специјалне

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

полицијске службе, посебно оне које су надлежне за истраживање финансијског криминала. Одговарајуће законодавство о заплени и замрзавању средстава, рачуна у банци и прихода од криминала треба да се усвоји. Примена Закона о заштити сведока открива одређене пропусте. У погледу *трговине људима*, кривично законодавство је измењено и донете су прве пресуде. *Тероризам* и његово финансирање су уведени као посебна кривична дела у оквиру Кривичног закона. Ратификација и примена одговарајућих међународних конвенција мора да се убрза. Ситуација у погледу заштите *личних података* још увек представља разлог за забринутост.

Косово

У погледу **политичких критеријума**, Косово је стабилно и учињен је напредак у преносу надлежности на привремене институције самоуправе. Потребно је уложити веће напоре за јачање владавине права. Кључни краткорочни приоритети Европског партнерства су само делом решавани.

У погледу **демократије и владавине права**, *питање статуса* доминира косовском политиком. Водеће политичке странке косовских Албанаца су развиле конструктивнији дијалог који треба да се одржи. Фокус на статусу је довео до брзе примене стандарда УН, али је одложио реформе. Решавање статуса треба да обезбеди основу за стабилну демократију за све становнике Косова, без обзира на етничко порекло, као и консолидовање владавине права и промовисање људских и мањинских права. Косовске институције морају да почну да развијају будућу визију Косова без обзира на статус и са акцентом на креирању стабилних политика, разумним фискалним политикама, ефикасним институцијама и доброј владавини на свим нивоима.

Учињен је напредак у јачању улоге *Скупштине*. Један важан пакет реформи је усвојен, којим се унапређује извршна контрола, финансијска одговорност и транспарентност. Међутим, скупштински одбори нису увек у стању да испуне своју улогу у законодавном процесу, делом и због недостатка квалификованог особља у секретаријатима одбора. Они још увек немају праксу именовања извештача.

Наслеђивање покојног Председника Ругове и оснивање нове *Владе* текло је несметано. Напредак Косова у оквиру Процеса стабилизације и придруживања је сада главни приоритет Владе. Влада је основала агенцију за европске интеграције и усвојила акциони план за реализацију приоритета из Европског партнерства.

У погледу *државне управе*, привремене институције су основале независно тело за праћење и Одбор за виша именовања у јавној служби. Основана су нова министарства правде и унутрашњих послова. Влада је напредовала у побољшању капацитета за координацију и креирање политике. Власти спровode ограничену контролу над неким областима где живе косовски Срби, посебно у северним општинама. Међутим, административни капацитети Косова су још увек слаби и постоји недостатак државних службеника. Темелна реформа цивилног сектора је неопходна. Именовање људи у управи је још увек под политичким утицајем.

У погледу *правосудног система*, основани су Косовски Савет правосуђа и Косовски институт за правосуђе. Значајне надлежности су пребачене на привремене институције како би се повећало локално власништво и

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

одговорност. Садашња улога Скупштине у именовану судија и тужилаца угрожава независност судства и омогућава да политички и етнички аспекти утичу на оно што би требало да представља објективан и технички процес регрутације. Правосудне институције Косова мало су напредовале у грађанском и кривичном законодавству. Заостајање случајева се повећало и пресуде се не спроводе увек. Доношење пресуда у познатим случајевима у вези са немирима из марта 2004. године је проблематично због слабе посвећености у полицијском истраживању случајева, благих казни и недостатка сарадње сведока.

У одговору на кључне приоритете из Европског партнерства, влада је одобрила акциони план за *борбу против корупције*, савет за борбу против корупције је установљен, а Скупштина је именovala директора Агенције за борбу против корупције. Међутим, на Косову је још увек веома присутна корупција и мали напредак је постигнут у ефикасном решавању питања корупције.

У области *људских права и заштите мањина*, основан је један саветодавни орган који ће се бавити жалбама особа које тврде да су жртве кршења *људских права* од стране УНМИК. Мандат међународног омбудсмана је истекао крајем 2005. године, а скупштина је именovala Косовара за вршиоца дужности омбудсмана.

У пролеће 2006. године, Председник и Премијер су покренули једну свеобухватну и интензивну кампању у погледу *мањина*. Обојица су позвали мањинске заједнице да Косово сматрају својим домом и да сарађују са привременим косовским институцијама самоуправе. Међутим, мањине су и даље у незавидном положају и потребно је уложити веће напоре у борби против нетолеранције. Оиграо се један број насилних напада на косовске Србе, посебно током лета 2006. године. И даље су тешки услови за одржив повратак избеглица и расељених лица.

Односи између косовских Срба и косовских Албанаца су и даље затегнути. Београд није подржао учешће косовских Срба у привременим институцијама и косовски Срби их и даље бојкотују.

У погледу *регионалних питања и међународних обавеза*, Косово је унапредило учешће у регионалним форумима и иницијативама за сарадњу, што су кључни приоритети из Европског партнерства, посебно у областима саобраћаја и енергетике. Споразуми о слободној трговини са Бившом Југословенском Републиком Македонијом ступили су на снагу, а потписани су и споразуми о слободној трговини са Хрватском и Босном и Херцеговином.

У погледу **економских критеријума**, Косово је учинило незнатан напредак ка постизању функционалне тржишне привреде. Значајни напори су такође учињени како би се омогућила борба са притисцима конкуренције и тржишних сила у оквиру Уније.

Консензус о основама економске политике Косова је великим делом одржан. Монетарну стабилност и даље подупире коришћење евра као јединог законског средства плаћања. Фискална политика је затегнута, осликавајући брзо опадање подршке донора и очекивано исцрпљивање акумулираних новчаних резерви. У складу са главним препорукама из Европског партнерства, средњорочни оквир економске политике на Косову је дефинисан, у циљу обезбеђивања одрживе финансијске позиције. Први средњорочни оквир расхода је усвојен, обезбеђујући консолидовани преглед буџета и ванбуџетских потреба за

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

финансирањем, укључујући пројекте за јавне инвестиције. Приватизација друштвених предузећа је знатно унапредовала. Постигнут је и напредак у инкорпорисању јавних предузећа, што је важан приоритет из Европског партнерства.

Међутим, макроекономска стабилност још увек није постигнута у задовољавајућој мери, посебно због крхке фискалне и неодрживе спољне позиције. Стопа незапослености је и даље висока, између осталог и због високе цене радне снаге. Ова цена је отежала развој приватног сектора и конкурентности извоза. Постоје озбиљни проблеми у спровођењу политичких обавеза од стране власти, посебно у погледу одрживе фискалне политике у средњем року. Неефикасно судство и правна несигурност у погледу спровођења власничких права настављају да угрожавају економску активност. Приступ малих и средњих предузећа спољном финансирању је прилично ограничен. Инфраструктура је и даље незадовољавајућа и често лошег квалитета. Енергетске резерве су непоуздане, што такође омета економски развој. Реструктурирање јавних предузећа, посебно Косовске енергетске корпорације, мора да се убрза.

Косово је учинило напредак у усклађивању закона и политика са **европским стандардима**. Међутим, ограничени напредак је постигнут у ефикасној примени и спровођењу усвојеног законодавства. Потребно је уложити веће напоре у стварање административног окружења које ће омогућити даље усклађивање са европским стандардима.

У области *унутрашњег тржишта*, учињен је напредак у оснивању система за стандардизацију, сертификацију, метрологију, акредитацију и процену усклађености. Слаб напредак је учињен у бројним областима као што су *јавне набавке, конкуренција* и заштита права интелектуалне својине. Мали напредак је учињен и у области *запошљавања, социјалне политике и образовања*. Ограничен напредак је постигнут у погледу *слободног кретања капитала*.

Царинско законодавство је углавном у складу са правном тековином ЕУ и знатан напредак је постигнут у одговору на приоритете из Европског партнерства у неколицини области које се односе на административне капацитете у области царина (нпр. компјутеризација, анализа ризика, борба против корупције). Ступила је на снагу ревидирана интегрисана царинска тарифа за Косово. Опширна реорганизација УНМИК царина се одиграла, а ојачане су и обавештајни и истражни органи. Незнатан напредак је постигнут и у области *опорезивања*, иако је домаће прикупљање пореза још увек слабо.

У погледу развоја *секторских политика*, знатан напредак је постигнут у сектору *саобраћаја* у складу са приоритетима из Европског партнерства. Влада је усвојила мултимодални документ о саобраћајној политици. Косово је потписало споразум о оснивању Заједничког европског ваздушног простора.

Забележено је и побољшање у погледу реструктурирања *енергетских постројења*. Енергетска регулаторна канцеларија је почела са радом и лансирала је изванредан број прописа о примени. Косово је потписало уговор о енергетској заједници. Међутим, финансијска поузданост и ликвидност енергетског сектора још увек су нестабилни. Плаћање рачуна је на неодрживо ниском нивоу, а технички губици и крађе још увек на високом.

- НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД -

У погледу животне средине, постигнут је веома добар напредак у смислу законодавства. Незнатан напредак је постигнут у пољопривредном сектору, посебно у области ветерине. Добар напредак је учињен и у области *финансијске контроле*.

Добар напредак је постигнут у *аудиовизуелној политици* и медијима. Закон о радиотелевизији Косова је проглашен у априлу 2006. године. Незнатан напредак је постигнут у области електронских комуникација и информационом друштву.

Незнатан напредак постигнут је у области *статистике*. Припреме за попис домаћинстава и становништва су у току. Основано је међународно тело за праћење које ће да помогне бироу за статистику у припремању пописа и да обезбеди да се он одвија у складу са међународним стандардима. Такође су учињени напори за стимулисање учешћа мањина у пилот вежбама за попис. Биро за статистику има и даље прилично слабе капацитете.

У погледу *правосуђа, слободе и безбедности*, учињен је напредак у областима *контроле граница*. Меморандум о разумевању је потписан између пограничне полиције и царине у јануару 2006. године како би се олакшала интегрисана контрола граница.

Финансијски информативни центар је ревидирао прописе о *спречавању прања новца* уз помоћ података добијених од банкарских и платних органа Косова.

У борби против *дроге* није примећен напредак. Потребно је ојачати капацитете локалне полиције за борбу против дроге.

Полицијска служба Косова је наставила да напредује ка томе да постане професионална *полиција*. Именован је један Косовар на место заменика полицијског Комесара и четири помоћника комесара. Потребно је уложити додатне напоре како би се успоставила једна ефикасна полицијска служба и ојачали капацитети локалних истражних јединица у вези са корупцијом и организованим криминалом.

У току су напори да се интензивира борба против *организованог криминала*, што је још увек озбиљан проблем на Косову. Криминалистичке мреже шире се кроз разне друштвено-економске секторе као и кроз политичке кругове. Проналажење високостручних Косовара за рад у полицијским организацијама још увек је велики изазов. Још увек недостаје законодавство које ће заштитити судске доушнике. Слаб напредак је постигнут у борби против *трговине људима*, а Косово и даље представља извор, транзит, као и дестинацију у овим активностима. Није забележен напредак у погледу заштите личних података, што је још један од разлога за забринутост.